

บทที่ 2

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการภายหลังการจดทะเบียนคนพิการศึกษา เฉพาะศูนย์บริการจดทะเบียนคนพิการแบบเบ็ดเสร็จโรงพยาบาลสระบุรีประกอบด้วยแนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ
2. สิทธิคนพิการ
3. แนวคิดการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ
4. แนวคิดการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการภายหลังการจดทะเบียนของ ศูนย์บริการจดทะเบียนคนพิการแบบเบ็ดเสร็จ โรงพยาบาลสระบุรี
5. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการศึกษา

1. แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ

1.1 ความหมายของคนพิการ

ประเทศไทยเริ่มมีความชัดเจนเกี่ยวกับคนพิการ เมื่อได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการ ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และได้ให้ความหมายของ “คนพิการ” ว่าเป็นคนที่มีความ ผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกายทางสติปัญญา หรือทางจิตใจตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่ กำหนดในกฎกระทรวงประกาศของสหประชาชาติเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการได้กล่าวถึง ความหมายของคนพิการไว้ว่า “คนพิการ” หมายถึง ใครก็ตามที่ไม่สามารถปฏิบัติสิ่งที่จำเป็นที่คน และ/หรือชีวิต สังคมทั่วไปต้องทำเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งทั้งหมดได้ด้วยตนเองปกติซึ่งเป็นผลมาจาก ความบกพร่องทางร่างกายหรือสมอง โดยเป็นมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ตามและ/หรือชีวิตสังคมทั่วไป ต้องทำเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งทั้งหมดได้ด้วยตนเอง

ในปี พ.ศ. 2550 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับใหม่ขึ้นและได้มีการยกเลิก พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เป็น “พระราชบัญญัติส่งเสริมและ พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550” โดยให้ความหมายของ “คนพิการ” หมายถึง บุคคลซึ่งมี

ข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญาการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านใดด้านหนึ่งเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป

1.2 ประเภทความพิการ

ตามกฎหมายไทยมีกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (2537) ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ 2534 แบ่ง คนพิการออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. คนพิการทางการมองเห็น ซึ่งได้แก่ คนที่มีการมองเห็นน้อยกว่า 6/18 หรือ 20/70 หรือมีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

2. คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมายคือ คนที่ได้ยินเสียง 40 เดซิเบลขึ้นไป จนไม่ได้ยินเสียงสำหรับเด็กไม่เกิน 7 ขวบ และ 55 เดซิเบลขึ้นไป จนไม่ได้ยินเสียง สำหรับคนที่มีอายุเกิน 7 ขวบหรือ คนที่มีความบกพร่องในการพูดจาสื่อความหมาย

3. คนพิการทางกายหรือความเคลื่อนไหวคือ คนที่มีความบกพร่องทางร่างกายจนเห็นได้ไม่ชัดเจนไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันได้หรือสูญเสียการเคลื่อนไหว ของอวัยวะทำให้ไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันหรือดำรงชีวิตในสังคมเยี่ยงคนปกติได้

4. คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางจิตใจหรือสมองในส่วนรับรู้ อารมณ์ ความคิด จนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมที่จำเป็นในการดูแลตนเองหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นคนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ได้แก่คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางสติปัญญาหรือสมองจนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยวิธีการศึกษาปกติได้

มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย (<http://www.tddf.or.th/donation05.html>, 2551) ได้กล่าวว่าการจำแนกประเภทความพิการตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของกระทรวงศึกษาธิการได้จำแนกคนพิการตามความต้องการ และความจำเป็นทางการจัดการศึกษาเป็น 9 ประเภทดังนี้

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นหมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อย จนถึงตาบอดสนิทอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ คนตาบอด หมายถึง คนที่สูญเสีย

การมองเห็นมากจนต้องสอนให้อ่านอักษรเบรลล์หรือใช้วิธีการฟังเทปหรือแผ่นเสียง และคนเห็น เลื่อนราง หมายถึง คนที่สูญเสียการเห็นแต่ยังสามารถอ่านอักษร ตัวพิมพ์ที่ขยายใหญ่ได้ หรือต้อง ใช้แว่นขยายอ่าน

2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง คนที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับ รุนแรงจนถึงระดับน้อยอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ คนหูหนวกหมายถึงคนที่สูญเสียการได้ยินมา จนไม่สามารถรับรู้ข้อมูลผ่านทาง การได้ยินไม่สามารถใส่หรือไม่ใช่เครื่องช่วยฟังก็ตาม และคนหูตึง หมายถึง คนที่มีการได้ยินเหลืออยู่พอเพียงที่จะรับรู้ข้อมูลผ่านทาง การได้ยินโดยทั่วไปจะใช้ เครื่องช่วยฟัง

3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหมายถึงคนที่มีพัฒนาการช้ากว่าคนปกติ ทั่วไปเมื่อวัดสติปัญญา โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้ว มีสติปัญญาต่ำกว่าบุคคลปกติและ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่ำกว่าเกณฑ์ปกติอย่างน้อย 2 ทักษะหรือมากกว่า เช่น ทักษะการสื่อความหมาย ทักษะทางสังคม ทักษะการใช้สาธารณสมบัติ การดูแลตนเอง การ ดำรงชีวิตในบ้าน การควบคุมตนเอง สุขอนามัยและความปลอดภัย การเรียนวิชาการเพื่อ ชีวิตประจำวัน เป็นต้น

4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางกายหรือสุขภาพ หมายถึง คนที่มีอวัยวะไม่สมส่วน อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนขาดหายไป กระดูกและกล้ามเนื้อพิการ เจ็บป่วยเรื้อรังรุนแรง มีความพิการระบบประสาทมีความลำบากในการเคลื่อนไหวซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาในสภาพ ปกติ เช่น โรคระบบประสาท หรือโรคอัมพาตเนื่องจากสมองพิการ โรคลมชัก โรคทางระบบ กล้ามเนื้อและกระดูก เป็นต้น

5. บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หมายถึงคนที่มีความบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างในกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับความเข้าใจหรือ การใช้ภาษาอาจ เป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียนซึ่งจะมีผลทำให้มีปัญหาในการฟัง การพูด การคิด การอ่าน การเขียน การสะกด หรือการคิดคำนวณ รวมทั้งสภาพความบกพร่องในการรับรู้ สมองได้รับบาดเจ็บ การ ปฏิบัติงานของสมองสูญเสียไป ซึ่งทำให้มีปัญหาในการอ่าน และมีปัญหาในการเข้าใจภาษา

6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและการสื่อภาษา หมายถึงคนที่มีความบกพร่อง ในเรื่องของการออกเสียงพูด เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะในการพูดผิดปกติ หรือ คนที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจ หรือการใช้ภาษาพูด การเขียน และหรือระบบสัญลักษณ์ อื่นที่ใช้ในการติดต่อ สื่อสาร ซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบของภาษา เนื้อหาของภาษาและหน้าที่ของ ภาษา

7. บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ หมายถึง คนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ เป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมหรือวัฒนธรรม

8. บุคคลออทิสติกหมายถึงบุคคลที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคมภาษา และการสื่อความหมาย พฤติกรรมอารมณ์ และจินตนาการ ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากการทำงานในหน้าที่บางส่วนของสมองที่ผิดปกติไป

9. บุคคลพิการซ้อนหมายถึงคนที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน เช่น คนปัญญาอ่อนที่สูญเสียการได้ยิน เป็นต้น

กระทรวงสาธารณสุขได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2537) ตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 กำหนดประเภทคนพิการไว้ 5 ประเภท ดังนี้ (จันทร์ฉาย แยมอยู่, 2548, น. 10)

1. คนพิการทางการมองเห็นได้แก่ คนที่มีสายตาค่ำที่ต่ำกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้วมองเห็นน้อยกว่า 6/18 หรือ 20/70 ลงไป จนมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง หรือคนที่มีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

2. คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมายได้แก่ คนที่ได้ยินเสียงที่ความถี่ 500 เฮิรตซ์ หรือ 2,000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ดีกว่าที่มีค่าเฉลี่ย สำหรับเด็กอายุไม่เกิน 7 ปี เกิน 40 เดซิเบลขึ้นไปจนไม่ได้ยินเสียง สำหรับคนทั่วไปเกิน 55 เดซิเบลขึ้นไปจนไม่ได้ยินเสียง หรือคนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องในความเข้าใจ หรือการใช้ภาษาพูดจนไม่สามารถสื่อความหมายกับคนอื่นได้

3. คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวได้แก่ คนที่มีความผิดปกติ หรือความบกพร่องของร่างกายที่เห็นได้ชัดเจนและไม่สามารถประกอบกิจกรรมหลักประจำวันได้หรือคนที่มีการสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ขา หรือลำตัวอันเนื่องจากแขนขาดหรือขาขาด อัมพาต หรืออ่อนแรง โรคข้อหรือการปวดเรื้อรัง ฯลฯ

4. คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางจิตใจ หรือสมองส่วนในของการรับรู้อารมณ์ความคิดจนไม่สามารถควบคุมความประพฤติที่จำเป็นในการดูแลตนเองหรืออยู่ร่วมกับคนอื่น

5. คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางสติปัญญาหรือสมองจนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยวิธีการศึกษาปกติได้

สรุปได้ว่า ความหมายของคนพิการ หมายถึง บุคคลที่มีข้อจำกัดไม่สามารถทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้ โดยมีการแบ่งประเภทความพิการ ได้แก่ การมองเห็น การได้ยินและการสื่อความหมายทางกายและการเคลื่อนไหว ทางจิตใจและพฤติกรรม ทางสติปัญญาและการเรียนรู้ รวมถึงการพิการซ้อน

2. สิทธิคนพิการ

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครอง สงเคราะห์ พัฒนา และฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 คนพิการจะได้รับสิทธิในการสงเคราะห์ การพัฒนาการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์การศึกษาอาชีพ และสังคม ในปี พ.ศ. 2550 ได้มีการปรับเปลี่ยนสาระสำคัญและรายละเอียดเกี่ยวกับสงเคราะห์และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ซึ่งให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน จึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 โดยปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และมีการกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองคนพิการ เพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมรวมทั้งเพื่อให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือจากภาครัฐและรัฐต้องสงเคราะห์คนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ (www.oppd.opp.go.th, 2551)

2.1 สิทธิตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครอง สงเคราะห์ พัฒนา และฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้กำหนดให้คนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนคนพิการ มีสิทธิประโยชน์ ดังนี้ (<http://www.oppd.opp.go.th>, 2550)

1. บริการด้านการแพทย์ คือ การรักษาพยาบาลเพื่อแก้ไขความพิการหรือเพื่อปรับสภาพความพิการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เพื่อปรับสภาพทางร่างกายทางสติปัญญาหรือทางจิตใจหรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ดังนี้

1.1 ให้คนพิการที่จดทะเบียนตามมาตรา 14 ได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีการทางการแพทย์ ดังต่อไปนี้

- (1) การตรวจวินิจฉัย การตรวจทางห้องปฏิบัติการและการตรวจพิเศษด้วยวิธีอื่นๆ
- (2) การให้คำแนะนำปรึกษา
- (3) การให้ยา
- (4) การศัลยกรรม
- (5) การพยาบาลเวชกรรมฟื้นฟู
- (6) กายภาพบำบัด
- (7) กิจกรรมบำบัด (อาชีวะบำบัด)
- (8) พฤติกรรมบำบัด
- (9) จิตบำบัด
- (10) สังคมสงเคราะห์และสังคมบำบัด
- (11) การแก้ไขคำพูด (อรรถบำบัด)
- (12) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการได้ยินและการสื่อความหมาย
- (13) การให้อุปกรณ์หรือเครื่องช่วยความพิการ

1.2 ภายใต้บังคับข้อ 5 คนพิการซึ่งรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีทางการแพทย์จากสถานพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุขหรือสถานพยาบาลของกระทรวงทบวงกรมหรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือรัฐวิสาหกิจที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลและค่าอุปกรณ์

1.3 ค่าห้องและค่าอาหารไม่เกินอัตราที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดตลอดเวลาที่เข้ารับการรักษาพยาบาล

1.4 ในกรณีที่คนพิการซึ่งเข้ารับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีการทางการแพทย์จากสถานพยาบาลตาม ข้อ 2 ต้องใช้อุปกรณ์เทียม อุปกรณ์เสริม หรือเครื่องช่วยคนพิการให้สถานพยาบาลดังกล่าวจัดหาอุปกรณ์เทียม อุปกรณ์เสริมหรือเครื่องช่วยคนพิการให้แก่คนพิการนั้น และในกรณีที่สถานพยาบาลไม่มีอุปกรณ์เทียม อุปกรณ์เสริม หรือเครื่องช่วยคนพิการดังกล่าวให้สถานพยาบาลนั้นขอเบิกจากศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

1.5 เมื่ออุปกรณ์เทียม อุปกรณ์เสริม หรือเครื่องช่วยคนพิการที่ได้รับตามข้อ 3 ขำรุดบกพร่อง จำเป็นต้องซ่อมแซมหรือเปลี่ยนแปลงชิ้นส่วนของอุปกรณ์ และสถานพยาบาลตามข้อ 2

สามารถดำเนินการให้ได้ ให้สถานพยาบาลดังกล่าว บริการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนแปลงชิ้นส่วนของอุปกรณ์ให้โดยไม่คิดมูลค่า

1.6 ในกรณีที่คนพิการมีสิทธิได้รับการสงเคราะห์หรือมีสิทธิได้รับสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลจากหน่วยงานอื่นแล้วให้คนพิการใช้สิทธิในการรับการสงเคราะห์หรือสิทธิในสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลจากหน่วยงานนั้น ๆ ก่อนในการติดต่อขอรับบริการผู้ที่ประสงค์จะขอรับบริการด้านต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นให้นำสมุดประจำตัวคนพิการไปด้วยทุกครั้งเมื่อไปติดต่อขอรับบริการและสามารถติดต่อขอรับบริการได้จากโรงพยาบาลต่าง ๆ โดยตรงสำหรับผู้ที่มิถวิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดสามารถติดต่อขอรับบริการได้จากโรงพยาบาลในท้องถิ่นของตน

2. บริการด้านการศึกษา เดิมคนพิการเป็นคนที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาเพราะพระราชบัญญัติประถมศึกษาฉบับก่อนได้ยกเว้นให้เด็กพิการไม่ต้องเข้าเรียน นอกจากผู้ปกครองที่มีฐานะดี หรือที่อยู่ในเมืองบางส่วน ที่สามารถนำเด็กพิการไปเข้าโรงเรียนในโรงเรียนที่เปิดสอนเด็กพิการในด้านต่าง ๆ ได้ ในปัจจุบันคนพิการได้มีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้นเพราะมีการจัดการศึกษาพิเศษให้เด็กพิการได้มีโอกาสเข้าเรียนในชั้นร่วมกับนักเรียนปกติ ทั้งนี้ เพราะได้มีการทดลองทำการสอนเด็กพิการมาเป็นเวลา 40 ปีแล้ว พบว่าเด็กพิการทุกประเภทสามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนทั่ว ๆ ไปได้ โดยเฉพาะในโรงเรียนประถมศึกษาการจัดให้เด็กพิการได้เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนประถมศึกษาทั่ว ๆ ไป ทำให้เด็กพิการได้มีโอกาสได้เรียนใกล้บ้าน ได้มีชีวิตอยู่ร่วมกับบิดามารดาและญาติพี่น้องตามปกติไม่เกิดความรู้สึกถูกแบ่งแยกออกไปจากครอบครัวเพราะความเป็นคนพิการ และทำให้บุคคลในสังคมทั่ว ๆ ไป ยอมรับเด็กพิการว่ามีความสามารถเช่นเดียวกับเด็กปกติทำให้เด็กพิการสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างเป็นปกติ นอกจากนี้ยังเป็นการลดภาระของรัฐบาลในการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กพิการ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายมากกว่าโรงเรียนธรรมดา ปัจจุบันตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้กำหนดให้คนพิการได้เข้าเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ ได้รับคำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการศึกษา ได้รับอุปกรณ์ และไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเรียน

สำหรับในด้านการศึกษา คณะอนุกรรมการคัดเลือก และจำแนกความพิการเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้คนพิการตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว รวมกลุ่มผู้มีความต้องการพิเศษในการได้รับการศึกษา โดยได้มีการกำหนดคนที่มีความต้องการพิเศษไว้ 9 ประเภท คือ

1. คนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น
2. คนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

3. คนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. คนที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ
5. คนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
6. คนที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา
7. คนที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ทางอารมณ์ หรือเด็กสมาธิสั้น
8. คนออทิสติก
9. คนที่มีความพิการซ้ำซ้อน

รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ

มีสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ทำหน้าที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการในทุก รูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบการศึกษา นอกกระบวนการศึกษา และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา ซึ่งมีรูปแบบการจัดการศึกษา ดังนี้

1. จัดในสถานศึกษาร่วมกับเด็กปกติ
2. จัดในสถานศึกษาพิเศษเฉพาะทาง
3. จัดในครอบครัว ชุมชน หรือองค์กรเอกชน
4. จัดในสถานพยาบาลกรณีเจ็บป่วยเรื้อรัง
5. จัดในศูนย์การศึกษาพิเศษ

ทั้ง 5 รูปแบบ มีแนวทางการจัด ดังนี้

1) จัดในสถานศึกษาร่วมกับเด็กปกติ

1.1 มีชั้นเรียนพิเศษ ให้คนพิการได้เรียนกับครูการศึกษาพิเศษตลอดเวลา แต่มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมอื่นในสังคม เช่น การรับประทานอาหาร การไปทัศนศึกษา เป็นต้น

1.2 ชั้นเรียนร่วมบางเวลา เป็นชั้นเรียนคู่ขนานที่给人พิการได้เรียนร่วมกับเด็กปกติในบางเวลา เช่น ศิลปะ พลศึกษา งานประดิษฐ์ งานบ้าน เป็นต้น

1.3 ชั้นเรียนร่วมเต็มเวลา ให้คนพิการได้เรียนร่วมกับเด็กปกติทุกวิชา

2) จัดในสถานศึกษาเฉพาะทาง

2.1 มีห้องเรียนเฉพาะ ให้คนพิการได้เรียนร่วมกัน

2.2 มีห้องเรียนเสริมวิชาการ ให้คนพิการได้มีโอกาสเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ได้

ตามความถนัดหรือความสนใจ

3) จัดโดยครอบครัว ชุมชน หรือองค์กรเอกชน

3.1 ครอบครัวที่มีคนพิการ อาจหาความรู้ด้วยวิธีเรียนแบบชั้นเรียนหรือเรียนทางไกล หรือวิธีเรียนด้วยตนเองตามความเหมาะสมกับสภาพความพิการ เป็นการศึกษาที่ใช้สื่อทางไกลเรียนตามอัธยาศัย

3.2 ชุมชน หรือองค์กรเอกชน ที่มีคนพิการอยู่กลุ่มหนึ่ง อาจตั้งเพื่อศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการเรียนอย่างใดอย่างหนึ่ง การศึกษาระบบนอกโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน หรือองค์กรเอกชน อาจเรียนรู้จากสื่อสาร สิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ตามอัธยาศัย

3.3 จัดร่วมกับสถานศึกษาโดยเด็กอยู่กับครอบครัวหรือในชุมชน และมีครูจากสถานศึกษาหรือศูนย์การศึกษาไปสอนให้

4) จัดในสถานพยาบาล กรณีผู้ป่วยเรื้อรัง

4.1 เสริมบางวิชาเป็นการเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มีทักษะ

4.2 แนะนำผู้ปกครองให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลือจากผู้ปกครองให้ถูกวิธี

4.3 คลินิกเป็นการให้การฟื้นฟู กายภาพบำบัด

4.4 ห้องเรียน เป็นการจัดการศึกษาพิเศษได้รับการเรียนการสอนจากครูประจำห้องเรียน

4.5 เป็นกลุ่มเล็ก ๆ เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ป่วยเป็นกลุ่ม

4.6 รายบุคคลตามเตียงผู้ป่วย เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ป่วยที่ไม่สามารถเคลื่อนไหวจากเตียงผู้ป่วยได้เลย

5) จัดในศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นการจัดการศึกษาให้แก่คนพิการที่มาเตรียมความพร้อมตั้งแต่ก่อนวัยเรียน

หลักเกณฑ์การเข้ารับการศึกษาของคนพิการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มที่สามารถเข้ารับบริการการศึกษาได้ทันทีทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งอาจจะเข้าเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ โรงเรียนเรียนร่วม การศึกษานอกโรงเรียน โรงเรียนเอกชน/มูลนิธิ หรืออื่น ๆ แล้วแต่กรณี สามารถติดต่อได้โดยตรงที่สถานศึกษา

2) กลุ่มคนพิการที่จำเป็นต้องได้รับบริการการช่วยเหลือ ในระยะเริ่มแรกและกลุ่มคนที่พิการภายหลัง ติดต่อได้ที่ศูนย์การศึกษาพิเศษเขต/จังหวัด หรือโรงเรียนเฉพาะ

ความพิการ ซึ่งจะจัดเตรียมความพร้อมทางด้านต่าง ๆ บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ และให้คำปรึกษา แนะนำแก่ผู้ปกครอง

3. บริการด้านอาชีพ ได้กำหนดให้คนพิการได้รับบริการด้านอาชีพได้แก่

3.1 ได้รับแนะนำในการประกอบอาชีพ ให้อุปกรณ์เงินในการประกอบอาชีพ การจัดฝึกอาชีพให้แก่คนพิการในวัยทำงานในลักษณะของการจัดฝึกอบรมในงานวิชาชีพและการเตรียมความพร้อมในงานอาชีพ

3.2 บริการจัดหางานคนพิการจะได้มีการฝึกอาชีพและบริการจัดหางานให้ตามความประสงค์ของคนพิการ และได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพจากสถาบันฝึกอาชีพของภาครัฐและเอกชนภายหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้มีการส่งเสริมการจ้างงานคนพิการในสถานประกอบการโดยได้กำหนดให้สถานประกอบการเอกชนรับคนพิการเข้าทำงานในระบบสัดส่วนในอัตราส่วนลูกจ้างทุก 200 คนต่อคนพิการ 1 คน รวมทั้งการกำหนดมาตรการจูงใจในทางภาษีโดยให้ลดหย่อนภาษีแก่สถานประกอบการที่จ้างคนพิการ หรือจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการ ทั้งนี้เพื่อให้คนพิการได้รับการจ้างงานมากขึ้น

3.3 สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานให้บริการฝึกอาชีพแก่คนพิการร่วมกับคนทั่วไป เพื่อเป็นการยกระดับความรู้ความสามารถในงานอาชีพโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย คนพิการสามารถติดต่อได้ในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานทั่วประเทศ

4. บริการด้านสังคม การให้บริการสวัสดิการแก่คนพิการ เพื่อให้คนพิการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถพึ่งพาตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และเป็นกำลังสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้จัดให้มีบริการทางสังคมต่าง ๆ ซึ่งคนพิการมีสิทธิที่จะได้รับบริการ ดังนี้

4.1 การให้คำปรึกษาแนะนำ บริการช่วยเหลือเด็กพิการและครอบครัว คนพิการที่มีฐานะยากจนเป็นเงินหรือสิ่งของในกรณีที่มีคนพิการอยู่ในความอุปการะหรือเป็นคนพิการที่ประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ รายได้น้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ เพื่อการรักษาพยาบาลเพื่อการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยเพื่อใช้จ่ายเป็นเครื่องอุปโภคและบริโภคเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายตามสภาพความเป็นจริงในชีวิตประจำวันของครอบครัวเด็กและคนพิการเพื่อแก้ไขและบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าและมุ่งให้ครอบครัวสามารถให้การเลี้ยงดูเด็กและคนพิการให้มีความสุขสามารถพึ่งตนเองและได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามควรแก่ศักยภาพ เป็นต้น

4.2 การให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนพิการ สำหรับคนพิการที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 และมีความพิการมากจนไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ มีฐานะยากจน อาศัยอยู่ตามลำพังหรืออยู่ในครอบครัวที่มีฐานะยากจน มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่ำกว่าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมให้คนพิการเหล่านั้นสามารถใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโดยปกติสุข ทั้งนี้โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาเบี้ยยังชีพสำหรับคนพิการซึ่งจะได้รับเบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท โดยการโอนเข้าบัญชีเงินฝากเป็นรายบุคคล โดยพิจารณาจากจำนวนคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในแต่ละปี สำหรับคนพิการที่มีความพิการมาก ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ไม่มีรายได้ และช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เป็นภาระของครอบครัว

4.3 การกู้ยืมเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ มีหลักเกณฑ์กำหนดให้คนพิการกู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพอิสระรายละไม่เกิน 40,000 บาท และมีกำหนดส่งใช้ภายในเวลาไม่เกิน 5 ปี โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ยซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) เป็นคนพิการที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534
- 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี
- 3) ต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านที่อยู่ในท้องที่ที่ขอกู้ กรณีที่ไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในท้องที่นั้น ต้องได้รับการรับรองจากเจ้าหน้าที่องค์กรท้องถิ่น หรือกรรมการขององค์กรคนพิการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล

4.4 บริการรถสามล้อมือโยก เพื่อช่วยคนพิการที่ประสบปัญหาด้านการเคลื่อนไหว ท่อนล่าง และมีรายได้น้อยไม่สามารถจัดซื้ออุปกรณ์เองได้ (ส่วนกายอุปกรณ์ เช่น แขนขาเทียม รถเข็นนั่ง และเครื่องช่วยความพิการต่าง ๆ ขอรับการสนับสนุนได้จากโรงพยาบาลของรัฐทั่วประเทศ รวมทั้งกรณีซ่อมแซม / เปลี่ยนแปลงชิ้นส่วนของอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการด้วย)

4.5 บริการดูแลคนพิการในสถานสงเคราะห์ สำหรับคนพิการที่ถูกทอดทิ้งไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู ได้รับการดูแลไม่เหมาะสม รวมทั้งคนพิการที่เข้าพักอาศัยเป็นการชั่วคราวโดยเข้าอุปการะในสถานสงเคราะห์คนพิการที่อยู่ในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 นั้น เป็นกฎหมายที่คุ้มครองให้คนพิการได้เข้าถึงบริการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ทางกายภาพ การศึกษา อาชีพ และสังคมอย่างแท้จริง

2.2 สิทธิคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 คนพิการจะต้องได้รับสิทธิในสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือจากรัฐ ตลอดจนให้รัฐต้องสงเคราะห์คนพิการให้มีคุณภาพเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

มาตรา 20 คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลือจากรัฐ ดังนี้

(1) การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลค่าอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการ เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมพฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด

(2) การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติหรือแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสมในสถานศึกษาเฉพาะหรือในสถานศึกษาทั่วไป หรือการศึกษาทางเลือก หรือการศึกษานอกระบบโดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม

(3) การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การให้บริการที่มีมาตรฐาน การคุ้มครองแรงงาน มาตรการเพื่อการมีงานทำ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และบริการสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกเทคโนโลยีหรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพของคนพิการ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานประกาศกำหนด

(4) การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ตลอดจนได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ

(5) การช่วยเหลือให้เข้าถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม การพัฒนาและบริการอันเป็นสาธารณะ ผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การช่วยเหลือทางกฎหมายและการจัดหาทนายความ ว่าต่างแก่งต่างคดี ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(6) ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภทตลอดจนบริการสื่อสารสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำหนดในกฎกระทรวง

(7) บริการล่ามภาษามือตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(8) สิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทางหรือเครื่องช่วยความพิการ ใดๆ ติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใดๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ โดยได้รับการยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าเช่า เพิ่มเติมสำหรับสัตว์ เครื่องมืออุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยความพิการดังกล่าว

(9) การจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการ กำหนดในระเบียบ

(10) การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การมีผู้ช่วยคนพิการ หรือการจัดให้มี สวัสดิการอื่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

(11) คนพิการที่ไม่มีผู้ดูแลคนพิการ มีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยและ การเลี้ยงดูจากหน่วยงานของรัฐ

(12) ผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับบริการให้คำปรึกษา แนะนำ ฝึกอบรมทักษะ การเลี้ยงดู การจัดการศึกษาการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ ตลอดจนความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อให้ พึ่งตนเองได้

(13) คนพิการและผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษี และ องค์การเอกชนที่จัดให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษี เป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เป็น กฎหมายที่กำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้ ดีขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีการกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และ ความคุ้มครองคนพิการเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งแตกต่างกับพระราชบัญญัติ พ้นพวสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ที่ให้ความสำคัญเพื่อการคุ้มครอง สงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพเท่านั้น

2.3 ระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยการจดทะเบียนคนพิการ พ.ศ.2537

เป็นกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจดทะเบียน การกำหนดสิทธิ การเปลี่ยนแปลงสิทธิ และการขอสถานะสิทธิ ของคนพิการ มีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยการ จดทะเบียนคนพิการ พ.ศ. 2537”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจ- จานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ 3 ในเขตกรุงเทพมหานครให้หัวหน้าสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นนายทะเบียน ในส่วนภูมิภาคให้ประชาสงเคราะห์จังหวัดเป็นนายทะเบียน

ข้อ 4 ให้คนพิการขอจดทะเบียนได้ที่สำนักงานทะเบียนกลางสำหรับคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ หรือสำนักงานทะเบียนคนพิการ ณ ที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัดที่คนพิการนั้นมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่

ข้อ 5 การขอจดทะเบียนต้องมีหลักฐานดังต่อไปนี้

(1) บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวข้าราชการหรือบัตรประจำตัวคนต่างด้าว หรือเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้ (ถ้ามี)

(2) สำเนาทะเบียนบ้าน

(3) ภาพถ่ายขนาดหนึ่งนิ้ว จำนวนสองรูป

(4) เอกสารรับรองความพิการโดยแพทย์ของโรงพยาบาลของทางราชการ และโรงพยาบาลอื่นที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด

ข้อ 6 ในกรณีที่ผู้ยื่นไปจดทะเบียนแทนคนพิการ หากไม่สามารถนำตัวคนพิการไปได้ ตามมาตรา 14 วรรคสอง ให้นำหลักฐานดังต่อไปนี้ไปประกอบการจดทะเบียน

(1) บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวข้าราชการหรือบัตรประจำตัวคนต่างด้าวหรือเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้คนพิการและของผู้จดทะเบียนแทน

(2) ใบมอบอำนาจจากคนพิการหรือหนังสือรับรองจากทางราชการ

(3) สำเนาทะเบียนบ้านของคนพิการและของผู้จดทะเบียนแทน

(4) ภาพถ่ายของคนพิการขนาดหนึ่งนิ้ว จำนวนสองรูป

(5) คำสั่งศาลในกรณีศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถหรือไร้ความสามารถหรือการจัดตั้งผู้ปกครอง กรณีผู้เยาว์ไม่มีบิดามารดา หรือบิดามารดาถูกถอนอำนาจปกครอง

(6) เอกสารรับรองความพิการโดยแพทย์ของโรงพยาบาลของทางราชการ และโรงพยาบาลอื่นที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด

ข้อ 7 สิทธิของคนพิการที่จดทะเบียนแล้วได้รับสิทธิประโยชน์ในการสงเคราะห์ การพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ ดังนี้

การรักษาพยาบาล

(1) การตรวจวินิจฉัย การตรวจทางห้องปฏิบัติการ และการตรวจพิเศษด้วยวิธีอื่น

(2) การให้ยา

- (3) การคัดเลือกกรรม
- (4) การให้คำปรึกษา
- (5) การบำบัดรักษา
- (6) อื่นๆ

การพัฒนา

- (1) การศึกษา
- (2) การฝึกอาชีพและแนะนำการประกอบอาชีพ
- (3) การสังคมสงเคราะห์
- (4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม
- (5) อื่นๆ

การฟื้นฟูสมรรถภาพ

- (1) การพยาบาลเวชกรรมฟื้นฟู
- (2) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการได้ยินและสื่อความหมาย
- (3) การให้อุปกรณ์หรือเครื่องช่วยคนพิการในการฟื้นฟูสมรรถภาพ
- (4) การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือการเสริมสร้างความสามารถของคนพิการ
- (5) อื่นๆ

สิทธิประโยชน์อื่นๆ เช่น

- (1) ค่าทนายความในหน่วยงานของรัฐและองค์กรเอกชน
- (2) ค่าจ้างล่ามภาษามือ
- (3) ค่าการจัดสัมมนาโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อคนพิการ
- (4) อื่นๆ

ข้อ 8 เมื่อคนพิการได้รับสิทธิแล้ว อาจเปลี่ยนแปลงสิทธินอกจากที่ระบุไว้ในข้อ 7 ได้ หรือตามที่คณะกรรมการเห็นสมควรให้เปลี่ยนแปลงสิทธิ

ข้อ 9 การสละสิทธิของคนพิการที่ได้รับสิทธิประโยชน์ตามข้อ 7 หากประสงค์จะขอ สละสิทธิให้คนพิการหรือผู้แทนยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัดที่คนพิการ มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่

ข้อ 10 ให้คนพิการหรือผู้แทนทำคำร้องยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ภายในกำหนด สามสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้งการไม่รับจดทะเบียนเป็นหนังสือจากนายทะเบียน

กล่าวโดยสรุป จากระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยการจดทะเบียนคนพิการ พ.ศ.2537 ได้กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับบริการด้านการแพทย์ ได้รับการรักษาพยาบาลได้แก่ การตรวจวินิจฉัย การตรวจทางห้องปฏิบัติการ และการตรวจพิเศษด้วยวิธีอื่น การให้ยาการศัลยกรรมการให้คำปรึกษา การบำบัดรักษา และอื่น ๆ ส่วนการพัฒนา ได้แก่ การศึกษาการฝึกอาชีพและแนะนำการประกอบอาชีพการสังคมสงเคราะห์การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และอื่น ๆ และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ได้แก่การพยาบาลเวชกรรมฟื้นฟู

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการได้ยินและสื่อความหมาย การให้อุปกรณ์หรือเครื่องช่วยคนพิการในการฟื้นฟูสมรรถภาพ การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือการเสริมสร้างความสามารถของคนพิการและอื่น ๆ การจัดสวัสดิการให้กับคนพิการนั้นเพื่อให้คนพิการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้โดยมีสุขภาวะทั้งด้านกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณและมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

2.4 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550-2554

จากการกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ.2545-2549 มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคนพิการ เพื่อให้คนพิการมีศักยภาพที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศต่อมาในปี พ.ศ. 2550 ได้มีแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550-2554 เพื่อเป็นการกำหนดขึ้นเป็นกรอบทิศทางแนวทางในการดำเนินงานด้านคนพิการโดยมีวิสัยทัศน์ ให้ภาคีภาครัฐและองค์กรเอกชนด้านคนพิการใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการ การดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ โดยมีวิสัยทัศน์ให้คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิ มีคุณภาพชีวิตที่ดีเต็มตามศักยภาพ มีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่และเสมอภาคภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค

ยุทธศาสตร์

1. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการระบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแนวทางและมาตรการ

จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านคนพิการแห่งชาติเพื่อประสานการบริหารจัดการระบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้เป็นไปตามเป้าหมายโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

1.1 พัฒนาระบบบริหารคนพิการทุกด้าน ทั้งทางด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพ และสังคม ให้ครอบคลุมทั่วถึง

1.2 ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรเอกชนมีการจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลืออื่นใด ล่ามภาษามือ เอกสารอักษรเบรลล์ หนังสือเสียง ภายอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพ

1.3 ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านคนพิการให้มีจำนวนเพียงพอและมีความรู้ความสามารถที่จะเป็นผู้ให้บริการทุกด้านรองรับทันความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการและกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

1.4 ผลักดันให้เกิดระบบการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนและเพิ่มรายรับของกองทุนเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนสามารถให้บริการแก่คนพิการอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

1.5 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการทุกด้านและผลงานวิจัยไปปรับใช้เพื่อพัฒนางานด้านคนพิการ

1.6 สนับสนุนทุนการวิจัยและการเผยแพร่ผลงาน

1.7 สนับสนุนให้องค์กรที่เกี่ยวข้องมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลด้านคนพิการให้เป็นระบบการที่มีประสิทธิภาพเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมสนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

แนวทางและมาตรการ

2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งและหรือการดำเนินงานขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายในด้านงบประมาณวิชาการและการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2.2 สนับสนุนให้องค์กรด้านคนพิการ และเครือข่ายมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติเพื่อให้ข้อคิดเห็นนำสู่การตัดสินใจของรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านคนพิการ

2.3 ยกกระดับความสามารถในการแก้ปัญหา และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่าย

2.4 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการสนับสนุนองค์กรด้านคนพิการ

3. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างเสริมเจตคติที่ดีของคนพิการครอบครัว และสังคมที่มีต่อ ความพิการและคนพิการ

แนวทางและมาตรการ

3.1 พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมทางสังคมในทุกระบบทั้งหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง ให้คนพิการ และครอบครัวสามารถมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

3.2 ส่งเสริมให้สตรีพิการมีโอกาสแสดงศักยภาพและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างเจตคติที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ต่อความพิการ คนพิการและครอบครัว

3.4 สนับสนุนการจัดทำสื่อที่มีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมศักยภาพการมีส่วนร่วมและความเสมอภาคของคนพิการ

3.5 สนับสนุนส่งเสริมให้คนพิการมีงานทำ

3.6 ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนติดตามประเมินผลจำนวนคนพิการที่สามารถดำรงชีวิตอิสระ

4. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของคนพิการ

แนวทางและมาตรการ

4.1 ผลักดันให้มีนโยบายและวาระแห่งชาติในการจัดสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค (Accessible Environment) และส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เพื่อก้าวสู่สังคมที่ปราศจากอุปสรรคเพื่อคนทั้งมวล (Barrier free Society for All) และผลักดันให้มีการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

4.2 ยกสร้าง/ปรับปรุง กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอาคาร สถานที่ การขนส่ง บริการสาธารณะโทรคมนาคม (Telecommunication) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology) รวมทั้งเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology) ส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค และบริการทุกด้านแก่คนพิการ

4.3 ส่งเสริมการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนด้านการออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรม (Universal Design)

4.4 ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีการจัดการเรียนการสอนด้านการออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรม (Universal Design)

4.5 พัฒนาและขยายศูนย์ส่งเสริมและสาธิตให้บริการด้านการออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรม (Universal Design) ทั้งสำหรับการเรียนการสอนและการขยายบริการสู่ชุมชน

4.6 สร้างกลไกการติดตาม กำกับ ดูแล และตรวจสอบด้านสภาพแวดล้อม และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ปราศจากอุปสรรค

2.5 กฎกระทรวงว่าด้วยการจ้างงานคนพิการ

ปัจจุบันคนพิการในสังคมจำนวนมากว่าหนึ่งล้านคนอยู่ในสภาวะว่างงาน ซึ่งทำให้ประเทศชาติเกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจและย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ แต่หากคนพิการเหล่านี้ได้รับการส่งเสริมอาชีพอย่างเป็นระบบ เชื่อได้ว่าผลผลิตของทรัพยากรส่วนนี้จะส่งผลในทางบวกต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างยิ่ง จากการที่คนพิการว่างงานนั้นอาจเนื่องมาจากคนส่วนใหญ่ยังคงมีความเชื่อว่าคนพิการไม่มีความสามารถจึงกีดกันมิให้คนพิการมีโอกาสได้มีงานทำในสถานประกอบการ หรือนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชน เชื่อว่าการจ้างงานคนปกติดีกว่าการจ้างงานคนพิการ โอกาสที่คนพิการจะด้านทำก็ย่อมมีน้อย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีมาตรการส่งเสริมความเสมอภาคเพื่อช่วยให้คนพิการได้รับประโยชน์ตามสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกับบุคคลอื่น

กระทรวงแรงงาน ได้ออกกฎกระทรวงเรื่องการจ้างงานคนพิการ พ.ศ. 2537 ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 โดยกำหนดให้สถานประกอบการที่มีลูกจ้างสองร้อยคนขึ้นไป ต้องรับคนพิการที่สามารถทำงานได้ไม่ว่าจะตำแหน่งใดเข้าทำงานในอัตราส่วนลูกจ้างทุกสองร้อยคนต่อคนพิการหนึ่งคนและสถานประกอบการใดที่รับคนพิการเข้าทำงานมีสิทธินำเงินค่าจ้างที่จ่ายให้แก่คนพิการมาหักเป็นค่าใช้จ่ายตามประมวลรัษฎากรได้เป็นสองเท่าของจำนวนที่จ่ายจริงและกรณีนายจ้างหรือสถานประกอบการใดที่อยู่ในเกณฑ์ต้องจ้างงานคนพิการ ไม่พร้อมที่จะรับคนพิการเข้าทำงาน ต้องส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในอัตราครึ่งหนึ่งของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ใช้บังคับในท้องที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่คูณด้วยสามร้อยหกสิบห้าและคูณด้วยจำนวนคนพิการซึ่งประสงค์จะไม่รับเข้าทำงาน

นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ.2542) กำหนดลักษณะอาคารสถานที่ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่นที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรง

แก่คนพิการโดยเจ้าของจะมีสิทธิหักเงินค่าใช้จ่ายเป็นสองเท่าของเงินที่เสียไปเพื่อจัดให้มีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการออกจากเงินได้สุทธิหรือกำไรสุทธิของปีที่ค่าใช้จ่ายนั้นเกิดขึ้นตามประมวลรัษฎากร

จะเห็นได้ว่าการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับดังกล่าวทำให้คนพิการสามารถเข้าทำงานในสถานประกอบการทั่วประเทศเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคและความเชื่อมั่นในศักยภาพของคนพิการเพื่อเปิดโอกาสการมีงานทำของคนพิการและสามารถประกอบอาชีพมีรายได้และสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของคนพิการอย่างแท้จริง

2.6 ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย

1. คนพิการมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแห่งบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในฐานะพลเมืองไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมีสิทธิต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ภายใต้ปฏิญญาฉบับนี้โดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ และปราศจากการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนาการเมืองภาษาเพศอายุหรือสถานะอื่นใด

2. คนพิการมีสิทธิแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

3. คนพิการมีสิทธิเข้าร่วมในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย และแผนงานทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

4. คนพิการมีสิทธิได้รับการดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดและแรกเริ่มที่พบความพิการ รวมทั้งผู้ปกครองและครอบครัวของคนพิการต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐในทุกด้านเพื่อให้สามารถฟื้นฟูสมรรถภาพ และพัฒนาคนพิการอย่างเต็มศักยภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล

5. คนพิการมีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างอิสระได้ด้วยตนเองอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

6. คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพในทุกระดับทุกรูปแบบของการจัดการศึกษาตามความต้องการของคนพิการอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปทั้งการศึกษาในระบบนอกระบบและการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยไม่มี การจำกัดกีดกันเลือกปฏิบัติหรือข้อยกเว้นใด ๆ

7. คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพการฝึกอาชีพการประกอบอาชีพทุกประเภทได้รับการจ้างงานหรือว่าจ้างเข้าทำงานตามความต้องการและ

ความสามารถโดยได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการได้รับความก้าวหน้ารวมทั้งได้เข้าร่วมเป็นสหภาพแรงงานโดยไม่มีกีดกันหรือเลือกปฏิบัติ

8. คนพิการมีสิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการถูกคุกคามทางเพศ ทำร้ายร่างกาย และจิตใจกักขังเอาเปรียบหรือการแสวงหาประโยชน์ใด ๆ จากความพิการทั้งนี้ได้รับความช่วยเหลือทางด้ายกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

9. คนพิการมีสิทธิอยู่ร่วมกันกับครอบครัวชุมชนของตนและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกิจกรรมของครอบครัวชุมชนและสังคม

10. คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกบริการและความช่วยเหลือจากรัฐเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

จากปฏิญญาดังกล่าว แสดงว่าคนพิการต้องได้รับสิทธิต่างๆ เช่น สิทธิแห่งเสรีภาพ สิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการฟื้นฟูสมรรถภาพ สิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

2.7 สิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

แนวทางการดำเนินงานการรณรงค์ตรวจประเมินและจดทะเบียนเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (2549, น. 29)

คนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าโดยระบุประเภทความพิการจะได้รับสิทธิประโยชน์ดังนี้คือ

1. การได้รับการบริการสาธารณสุขตามที่กำหนดในชุดสิทธิประโยชน์หลัก เช่นเดียวกับผู้มีสิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าทั่วไป

2. การได้รับสิทธิยกเว้นค่าธรรมเนียม 30 บาท ต่อการเข้ารับบริการทุกครั้ง

3. การได้รับสิทธิประโยชน์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพ ได้แก่การได้รับอุปกรณ์เครื่องช่วยที่เหมาะสมตามประเภทความพิการ การได้รับสิทธิการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ เช่น การได้รับการอบรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพด้านการมองเห็น การได้ยิน การอบรมญาติหรือผู้ดูแลในการดูแลคนพิการ เป็นต้น

4. กรณีคนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และมีสิทธิบัตรทองสามารถใช้สิทธิเข้ารับบริการกรณีที่มีความจำเป็น ณ หน่วยบริการอื่นของรัฐนอกเหนือจากหน่วยบริการประจำที่ระบุในบัตรหลักประกันสุขภาพตามที่กำหนดในประกาศสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เรื่องการใช้สิทธิเข้ารับบริการสาธารณสุขทหารผ่านศึกและคนพิการ

กล่าวโดยสรุปคนพิการทุกคนเมื่อได้รับการจดทะเบียนแล้วจะได้รับสิทธิประโยชน์ในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าสามารถใช้สิทธิในการเข้ารับบริการสาธารณสุขในหน่วยบริการของรัฐ โดยได้รับการเท่าเทียมทุกคน มีสิทธิในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ตามสิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าได้แก่ การรักษาพยาบาลเพื่อแก้ไขความพิการ เพื่อปรับสภาพความพิการได้รับกายอุปกรณ์และเครื่องช่วยความพิการต่าง ๆ ได้รับคำแนะนำปรึกษาทางการแพทย์ มีการให้คำแนะนำด้านการรักษาพยาบาลการให้ยา กายภาพบำบัด จิตบำบัด พฤติกรรมบำบัด กิจกรรมบำบัด การพยาบาลเวชกรรมฟื้นฟู เป็นต้น

2.8 ปัญหาอุปสรรคของคนพิการในการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพที่จดทะเบียน ณ ศูนย์บริการจดทะเบียนคนพิการแบบเบ็ดเสร็จ โรงพยาบาลสระบุรี

ในทุกสังคมจะมีคนจำนวนหนึ่งที่โชคร้ายเกิดมาพิการ หรือต้องพิการด้วยสาเหตุต่าง ๆ กลายเป็นคนพิการซึ่งจะดำรงชีวิตอย่างทุกข์ยากลำบาก โดยเฉพาะเป็นผู้ที่ด้อยโอกาสแทบทุกด้าน ปัจจุบันคนพิการได้รับความสนใจมากขึ้นจะเห็นได้จากการประกาศรับพนักงานที่มีความพิการเข้าทำงาน ซึ่งก่อนหน้านี้คนพิการเหล่านี้ได้ถูกละเลย และเผชิญปัญหามากกว่าคนปกติ ซึ่งในบางครั้งเกิดการดูถูกเหยียดหยาม และสังคมมีทัศนคติในทางลบต่อคนพิการตลอดมา ทำให้คนพิการก็ต้องปิดบัง ซ่อนเร้น เก็บตัวและเป็นภาระทางครอบครัวและสังคม ขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมกับชุมชนและสังคม ขาดโอกาสในทางการศึกษา ขาดโอกาสในการเสริมทักษะและการประกอบอาชีพ ขาดโอกาสในทางการมีสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน ไม่สามารถเข้าถึงมีสิทธิและใช้สิทธิอย่างคนทั่วไป ด้วยสภาพร่างกายและจิตใจที่เป็นอุปสรรค ไม่ว่าจะเป็นการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สิทธิในการทำงาน การศึกษา สาธารณสุข ฯลฯ ทั้งที่คนพิการเป็นมนุษย์ย่อมมีสิทธิความเป็นมนุษย์เหมือนกับคนปกติ ซึ่งกลุ่มคนพิการเหล่านี้เป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคมสมควรที่จะได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมให้คนพิการเหล่านี้ได้มีโอกาสในการดำเนินชีวิตเหมือนอย่างเช่นคนปกติทั่วไป มิฉะนั้นก็จะก่อให้เกิดปัญหาที่จะตามมาในภายภาคหน้าได้

นโยบายของรัฐบาล ปีพ.ศ. 2550 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เพื่อให้คนพิการสามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะกำหนดสิทธิและเสรีภาพของคนพิการไว้ แต่ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาพบว่า คนพิการยังขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจังและไม่ได้รับการแก้ปัญหาที่มีอยู่อย่างต่อเนื่องจากผู้รับผิดชอบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นปัญหา

ที่พบในหมู่คนพิการซึ่งประกอบด้วยปัญหาการขาดการศึกษา ขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารขาดระบบการจัดสวัสดิการสังคมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่พึงได้รับในสถานที่สาธารณะต่าง เป็นต้น (พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสระบุรี, 2545)

โดยที่สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยได้สรุปปัญหาอุปสรรค และความต้องการหลักในการดำรงชีวิตของคนพิการทางการมองเห็นไว้ 4 ประเภทดังนี้คือ

1. ปัญหาและความต้องการทางการแพทย์คนพิการเกือบร้อยละ 80 มักจะไม่ได้รับการดูแลรักษาให้หายได้หรือป้องกันได้

2. ปัญหาและความต้องการทางการศึกษา คนพิการส่วนมากจะมีฐานะยากจน และรัฐไม่สามารถกระจายบริการด้านการศึกษาพิเศษแก่ชุมชนได้เพียงพอ

3. ปัญหาและความต้องการทางการอาชีพ คนที่พิการไม่มากถึงขั้นทำอะไรไม่ได้ส่วนมากต้องการมีอาชีพ และรายได้เป็นของตนเอง เพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคม แต่เจตคติของสังคมไม่เอื้ออำนวยโอกาสให้ผู้พิการแสดงความสามารถ ประกอบกับคนพิการส่วนมากขาดความรู้ความชำนาญ

4. ปัญหาและความต้องการทางสังคม คนพิการส่วนมากต้องการเข้าไปมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบในสังคม และได้ใช้หรือรับบริการต่าง ๆ เช่นคนทั่วไปแต่เจตคติของสังคมไม่เอื้ออำนวยโอกาสนั้น

คนพิการทางการมองเห็นเป็นคนพิการที่มีปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพอย่างมาก ข้อจำกัดในการมองเห็นทำให้ความสามารถในการประกอบอาชีพทำได้เพียงบางอย่าง ถ้ามีการแข่งขันระหว่างคนพิการทางการมองเห็นกับคนสายตาปกติ ผู้ว่าจ้างจะจ้างคนสายตาปกติเข้าทำงานมากกว่าทำให้คนพิการทางการมองเห็นต้องประสบกับความยากลำบากในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว เงื่อนไขตามสถานการณ์ข้างต้นเป็นการวิพากษ์ข้อเท็จจริงพื้นฐานของคนพิการทางการมองเห็น นอกจากไม่ก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันของบุคคลแล้ว ยังเป็นปัจจัยบั่นทอนความปรารถนาที่จะดำเนินชีวิต และต่อสู้อุปสรรคต่าง ๆ อีกด้วย (<http://www.wiriya.net> และ www.oppd.opp.go.th, 2550)

รองศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธ์ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประธานฝ่ายกฎหมายและสิทธิเสรีภาพมนุษยชน สภาคนพิการแห่งประเทศไทย (<http://www.wiriya.net> และ www.oppd.opp.go.th, 2550) ได้กล่าวถึงปัญหาของคนพิการดังนี้

1. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก จากสภาพความพิการของตนเองคนพิการไม่สามารถใช้ยานพาหนะขนส่งสาธารณะได้ หรือใช้ได้แต่ไม่ได้รับความสะดวกเนื่องจากยานพาหนะเหล่านั้นไม่ได้จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ทำให้คนพิการไม่มีสิทธิเสรีภาพในการเดินทางเหมือนกับบุคคลอื่นและทำให้คนพิการเดินทางไปรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ หรือเดินทางไปทำงานไม่ได้

2. คนพิการไม่สามารถเดินทางโดยวิธีอื่นได้ หรือทำได้แต่ต้องพบกับความลำบาก เช่น ในกรณีของคนพิการแขนขา และลำตัวจะใช้รถจักรยานยนต์ดัดแปลงในท้องถนนก็ไม่ได้เพราะรถจักรยานยนต์ดัดแปลงนั้นไม่ได้รับอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนรถ คนพิการที่ใช้รถเข็นสำหรับคนพิการก็ไม่อาจเดินทางไปไหนมาไหนได้ เพราะทางเดินเท้าไม่มีทางลาด ส่วนในการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว ถึงแม้จะมีระเบียบให้ออกใบขับขี่ได้ แต่คนพิการมักจะไม่ได้รับใบขับขี่ ในกรณีของคนหูหนวก คนหูหนวกไม่มีสิทธิที่จะได้รับใบขับขี่จึงใช้จักรยานยนต์หรือรถยนต์หรือรถยนต์ส่วนตัวไม่ได้ ในกรณีของคนตาบอด ผู้นำทางสำหรับคนตาบอดห้ามนำขึ้นขนส่งสาธารณะทางบก ห้ามเข้าโรงแรมและภัตตาคาร ส่วนคนตาบอดที่ใช้ไม้เท้าขาาก็ไม่ได้รับความสะดวก เนื่องจากถนนหนทางต่าง ๆ มักจะมีการเปิดฝาท่อระบายน้ำไว้ หรือตามทางข้างถนนไม่มีสัญญาณเสียงเป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมทำให้คนพิการไม่มีสิทธิเสรีภาพในการเดินทางเหมือนกับบุคคลทั่วไป หรือไม่อาจเดินทางไปรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ หรือเดินทางไปทำงานได้ หรือถ้าไปได้แต่ไม่ได้รับความสะดวก

3. ความรู้ความเข้าใจของคนพิการซึ่งบางคนไม่มีความรู้ ในการเข้าถึงแหล่งบริการสิทธิสวัสดิการ และกฎระเบียบต่าง ๆ บางคนไม่เห็นประโยชน์ของการขึ้นทะเบียนหรือของการมีบัตรประจำตัวคนพิการ ทุกวันนี้คนพิการที่จำเป็นต้องขึ้นทะเบียนหรือมีบัตรประจำตัวคนพิการก็แต่เฉพาะคนพิการที่ต้องการกู้ยืมเงินจากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเท่านั้น เมื่อคนพิการไม่เห็นประโยชน์ของการขึ้นทะเบียน หรือของการมีบัตรประจำตัวคนพิการ ผนวกกับการขึ้นทะเบียน หรือการออกบัตรประจำตัวคนพิการมีความยุ่งยากลำบากเสียเวลาและค่าใช้จ่าย จึงทำให้คนพิการจำนวนมากที่ไม่ยอมมาขึ้นทะเบียนคนพิการ หรือออกบัตรประจำตัวคนพิการทั้ง ๆ ที่ได้ทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องรวดดังกล่าว การที่คนพิการมาขึ้นทะเบียนคนพิการ หรือออกบัตรประจำตัวคนพิการจำนวนน้อย ย่อมมีผลกระทบต่อการวางแผนงานในการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านต่าง ๆ และทำให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้เพื่อใช้ในการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านต่าง ๆ ได้น้อย ด้วยเหตุนี้ในปีหนึ่ง ๆ ยังมีคนพิการจำนวนมากที่ไม่อาจได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยเฉพาะในด้านการศึกษาและการฝึกอาชีพ

4. คนพิการมีเจตคติต่อตนเองไปในทางลบ โดยเชื่อว่าความพิการทำให้ตนเองไม่สามารถทำอะไรได้ เชื่อว่าความพิการเป็นปมด้อย เป็นเรื่องน่าอับอาย เป็นเรื่องที่คนอื่นจะดูถูกดูแคลนได้ เจตคติในทางลบนี้เอง มีผลทำให้คนพิการขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้คนพิการไม่ต้องการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพในทุกด้าน ทำให้คนพิการขาดความกระตือรือร้นในการรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในด้านต่าง ๆ ทำให้การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร

5. ปัญหาครอบครัวการมีชีวิตคู่หรือครอบครัวของคนพิการ ปัญหาการมีชีวิตคู่หรือครอบครัวของคนพิการสามารถแยกออกเป็นปัญหาย่อยๆ ได้ดังต่อไปนี้ คือ ความสัมพันธ์ในครอบครัว การดูแลเอาใจใส่ของสมาชิกความอบอุ่นในครอบครัวปัญหาครอบครัวขาดผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ที่สมาชิกของครอบครัวจะไปขอคำปรึกษาและคำแนะนำ ปัญหาความยากจนของครอบครัวคนพิการทำให้ครอบครัวไม่อาจแบกรับเลี้ยงดูคนพิการได้ ทำให้ต้องขายคนพิการให้แก่บุคคลอื่น หรือใช้คนพิการไปขอตาน หรือทอดทิ้งคนพิการให้เร่ร่อนช่วยเหลือตนเองโดยลำพัง ส่วนครอบครัวที่ต้องการให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยเฉพาะครอบครัวในชนบท ก็ไม่มีเงินที่จะเป็นค่าใช้จ่ายในการนำคนพิการไปรับบริการ ณ สถานที่ให้บริการ ซึ่งมักอยู่ห่างไกลจากที่อยู่ของตน หรือไม่มีเงินสำหรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ในกรณีไม่อาจรับการฟื้นฟูสมรรถภาพจากสถานที่ที่จัดไว้สำหรับคนพิการโดยเฉพาะต้องไปรับการฟื้นฟูสมรรถภาพจากสถาบันที่จัดไว้สำหรับบุคคลทั่วไป เช่น ไปเรียนร่วม หรือไปฝึกอาชีพพร้อมกับบุคคลทั่วไปในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย หรือศูนย์พัฒนาอาชีพที่มีไว้สำหรับบุคคลทั่วไป อันมีผลทำให้คนพิการจากครอบครัวที่ยากจนไม่มีโอกาสที่ได้รับการฟื้นฟูไม่ว่าทางการแพทย์ การศึกษา หรืออาชีพครอบครัวของคนพิการมีเจตคติต่อคนพิการไปในทางลบโดยเชื่อว่า คนพิการเป็นผลผลิตของบาปกรรมทำให้ครอบครัวได้รับความอับอาย คนพิการทำอะไรไม่ได้เป็นภาระอันหนักยิ่งของครอบครัวที่ต้องให้การดูแลช่วยเหลือ การให้คนพิการทำงานไม่ว่าจะเป็นงานบ้านหรืองานนอกบ้านเป็นเรื่องการสร้างเวรกรรม ไม่ควรทำ และเชื่อว่าคนพิการเป็นคนตีทำชั่วไม่เป็น เจตคติในทางลบนี้เอง ทำให้คนพิการถูกเก็บตัวเอาไว้แต่ในบ้าน ครอบครัวไม่ยอมให้คนพิการไปรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในด้านต่าง ๆ คนพิการไม่ได้รับการฝึกฝนจากครอบครัว ให้รู้จักช่วยเหลือตนเอง ให้รู้จักทำงานบ้าน ให้มีอุปนิสัยรักการทำงาน ให้มีศีลธรรม จริยธรรม แต่ได้รับการฝึกฝนให้หรือแต่รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นสำหรับครอบครัวที่ยากจนคนพิการมักถูกขายให้แก่แก๊งขอตานนำไปใช้เป็นเครื่องมือหากิน

กิตติยา (นรามาศ) รัตนกร (2531, น. 83 - 85) ได้กล่าวถึง ปัญหาอุปสรรคของ คนพิการ ซึ่งเกิดจาก

1. ปัญหาจากตัวคนพิการซึ่งมีความรู้สึกและการไม่สามารถปรับตัวยอมรับกับสภาพ ความพิการ ความสูญเสีย ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ มีความรู้สึกท้อแท้ ยอมแพ้อย่างราบคาบ แยกตัว หลีกหนีจากสังคม เก็บตัวและไม่ยอมสูงส่งติดต่อกับสังคม ซึ่งทางสังคมเองจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อ คนพิการ ยอมรับในความสามารถและยอมรับในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วยเช่นกัน รวมทั้ง เปิดโอกาสให้เขาแสดงความสามารถเหมือนสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคม

2. ทัศนคติทำที่ของสังคมที่มีต่อคนพิการ ซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้ คนพิการไม่สามารถเข้ากับสังคมได้ ทั้งนี้เพราะทัศนคติของสังคมที่มีต่อคนพิการนั้นมักจะเป็นการ ตอบสนองเบื้องต้นต่อความพิการมากกว่าผลจากความสามารถของคนพิการคนส่วนใหญ่จะมอง ว่า “ความพิการ” ที่ปรากฏนั้นเป็นสิ่งที่แสดงออกมาพร้อมกับปัญหา และความพิการทำให้มี ข้อจำกัดของความสามารถ สิ่งที่มีมองเห็นคนพิการอันดับแรก คือ ปัญหาและความต้องการ ความช่วยเหลือ ทัศนคติดั้งเดิมของสังคมที่มีต่อคนพิการค่อนข้างรุนแรง ทั้งนี้เพราะเชื่อว่า คน พิการเป็นบุคคลที่น่ารังเกียจ เป็นคนมีบาป ไม่บริสุทธิ์ มีเวรกรรม น่าชิงชัง เป็นต้น

จากการปฏิบัติงานที่ผ่านมาพบว่า คนพิการที่จดทะเบียน ณ ศูนย์บริการจดทะเบียน คนพิการแบบเบ็ดเสร็จ โรงพยาบาลสระบุรี ในปีงบประมาณ 2549-2550 ที่ผ่านมา พอจะสรุป ปัญหาและความต้องการของคนพิการ ดังนี้

1. ปัญหาของคนพิการ ซึ่งเป็นปัญหาจากสภาพความพิการของตนเอง และอาจ เนื่องมาจากปัจจัยภายนอกอีกหลาย ๆ อย่าง เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทาง ไปใช้บริการสถานบริการต่าง ๆ การไม่รู้ข้อมูลข่าวสาร สิทธิประโยชน์รวมทั้งสวัสดิการต่าง ๆ เป็นต้นซึ่งคนพิการนั้นต้องการให้ภาครัฐ/เอกชนมีการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับ สวัสดิการที่ตนเองพึงจะได้รับ และต้องการให้สังคมมีเจตคติที่ดียอมรับในความสามารถของตนเอง รวมทั้งให้ภาครัฐ/เอกชนเพิ่มการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในทุก ๆ สถานที่ ซึ่งจะ使人พิการ สามารถออกมาใช้ชีวิตในสังคมภายนอกได้บ้าง

2. ปัญหาจากครอบครัว ส่วนใหญ่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ไม่มีพาหนะหรือ ค่าพาหนะในการพาคนพิการไปใช้บริการขาดความรู้ ความเข้าใจข้อมูลข่าวสาร สิทธิประโยชน์ ต่าง ๆ ซึ่งบางครอบครัวมองว่าคนพิการนั้นเป็นภาระของคนในครอบครัวเนื่องจากบางรายไม่มี ผู้ดูแลทำให้สมาชิกในครอบครัวจะต้องเสียเวลา และขาดรายได้มาดูแลคนพิการ ซึ่งเป็นปัญหากับ คนพิการเอง

สรุปได้ว่าคนพิการส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้เท่าเทียมกับคนปกติทั่วไป ในสังคมเนื่องมาจากคนพิการเกิดปัญหาอุปสรรคหลายประการอาจมีผลมาจากสภาพความพิการของตนเอง เจตคติในครอบครัวการดูแลเอาใจใส่ของครอบครัวชุมชนและสังคมต่อคนพิการรวมทั้งเจตคติของคนพิการต่อสภาพความพิการและสังคมยังไม่เหมาะสม การไปใช้บริการหรือใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในที่ที่มีความขาดแคลน ความยากจนขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารขาดการยอมรับจากสังคม และขาดการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมถึงสถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจ และครอบครัว

2.9 ความต้องการบริการภาครัฐ / เอกชนของคนพิการ

คนพิการส่วนใหญ่ต้องการบริการที่ภาครัฐ/เอกชนจัดให้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกัน และไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันในสังคม ซึ่งความต้องการของคนพิการส่วนใหญ่มีความต้องการคือ (<http://www.wiriya.net> และ <http://www.moph.go.th>, 2550)

1. ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่องการประชาสัมพันธ์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพและข่าวสารทั่วไป เนื่องจากสังคมในยุคปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่คนพิการจะต้องได้รับข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับความพิการแต่ละประเภทแต่ละบุคคล

2. ต้องการให้มีการพัฒนาเครื่องช่วยความพิการและกายอุปกรณ์สำหรับคนพิการให้เหมาะสมกับความพิการแต่ละประเภท

3. ต้องการให้มีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ เรื่องสิทธิ หน้าที่ โอกาส และความเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป แก่คนพิการ ครอบครัว ชุมชน สังคม

4. ต้องการให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

แม้ว่ากฎหมายและนโยบายมีการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการมากขึ้นกว่าในอดีต แต่ในทางปฏิบัติคนพิการก็ยังเข้าไม่ถึงสิทธิเหมือนคนทั่ว ๆ ไป คนพิการอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิอย่างเพียงพอจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง สิทธิมนุษยชนของคนพิการ พบว่าคนพิการยังต้องการบริการจากภาครัฐ/เอกชนในหลายด้าน ๆ ได้แก่ ความต้องการด้านการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับระบบข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดประโยชน์แก่คนพิการ ครอบครัว และชุมชนอย่างเป็นจริง โดยเฉพาะเรื่องสิทธิของคนพิการและ

สวัสดิการต่าง ๆ รวมถึงการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการแพทย์รัฐควรจัดสรรงบประมาณให้สถานบริการมีกายอุปกรณ์ และเจ้าหน้าที่กายอุปกรณ์ ให้เพียงพอับความต้องการของคนพิการ และมีการกระจายอย่างทั่วถึง ด้านการศึกษาควรจัดบริการการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบตามความต้องการของคนพิการและถ้าคนพิการที่สามารถเรียนร่วมกับนักเรียนปกติได้ ก็ควรจะส่งเสริมคนเหล่านั้น โดยคำนึงถึงการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกพิเศษ หรืออุปกรณ์พิเศษ สำหรับคนพิการด้วย นอกจากนี้ ควรขยายบริการด้านการศึกษาให้เหมาะสมด้านอาชีพ ควรส่งเสริมให้คนพิการสามารถพึ่งตนเองและประกอบอาชีพอิสระได้ อาทิ บริการกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพและเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ ด้านสังคมและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ อาทิเช่น โทรศัพท์ ทางเดินเท้า ตู้ไปรษณีย์ ห้องน้ำ ตลอดจนบริการขนส่งมวลชน โดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวกตามหลักวิชาให้มีลักษณะทางกายภาพที่เอื้อต่อคนพิการที่จะใช้ได้ ด้านกองทุนนโยบายพัฒนาให้กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการสามารถใช้ประโยชน์ได้เต็มตามวัตถุประสงค์ และสามารถช่วยเหลือคนพิการได้มากขึ้น โดยให้คนพิการสามารถกู้ยืมเงินได้มากกว่าการประกอบอาชีพและเงินอุดหนุนเล็ก ๆ น้อย ๆ เหล่านี้เป็นต้น (พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสระบุรี, 2545)

นายณทล กรรณิกา ผู้อำนวยการสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (<http://www.thaipost.net>, 2551) เผยถึงผลการสำรวจเรื่อง “โครงการสำรวจความรัก ความเข้าใจ เอาใจใส่ และความเอื้ออาทรของสาธารณชนต่อคนพิการในสังคมไทย:กรณีศึกษาคนพิการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” จำนวน 1,642 ตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 30 มิถุนายน - 4 กรกฎาคม 2549 โดยร้อยละ 87.3 ของคนพิการต่อการยอมรับจากคนรอบข้างระบุว่า ต้องการให้รัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ ดำเนินงานช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นร้อยละ 80.9 ระบุว่าต้องการได้รับคำชมเชยและยกย่องจากคนรอบข้าง ร้อยละ 79.4 ระบุว่าต้องการใช้ชีวิตร่วมกับคนรอบข้างได้อย่างเป็นปกติร้อยละ 78.5 ระบุว่าต้องการให้คนรอบข้างเป็นมิตรและให้ความสนิทสนมเป็นกันเอง และร้อยละ 76.5 ระบุว่าต้องการให้คนรอบข้างพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ นายณทล กล่าวว่สิ่งทีสาธารณชนมองว่าคนพิการควรได้รับการสนับสนุนจากสังคมมากที่สุดคือ การส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาชีพและการทำงาน เช่นการอบรมด้านวิชาชีพ รองลงมา คือ ความช่วยเหลือทางด้านการแพทย์ที่ทันสมัยและการสนับสนุนทางด้านการศึกษา เช่น การให้ทุนการศึกษาและอื่น ๆ ที่เห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์สำหรับคนพิการ เช่น ห้องน้ำสำหรับคนพิการ ทางลาดสำหรับล้อเลื่อนทางเดินเท้า เป็นต้น ในขณะที่กลุ่มคนพิการระบุว่าสิ่งทีต้องการมากที่สุดคือทางลาดสำหรับรถเลื่อนคนพิการรองลงมา คือ ความต้องการความช่วยเหลือทางด้าน

การแพทย์ที่ทันสมัยและทางเดินเท้าสำหรับคนพิการ นอกจากนี้ผลสำรวจยังพบว่าสิ่งที่คนพิการต้องการและยังไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนตามความต้องการของคนพิการ คือ ลิฟท์สำหรับคนพิการในที่สาธารณะที่จอดรถสำหรับคนพิการที่อยู่อาศัยสำหรับคนพิการ ไม่ใช่สถานสงเคราะห์ การทำบัตรประชาชนของคนพิการ เป็นต้น

สรุปได้ว่าคนพิการมีต้องการบริการภาครัฐ เช่น บริการสาธารณะในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในต่าง ๆ ได้แก่ ห้องน้ำ ทางลาด ที่จอดรถ โทรศัพท์และให้มีประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับตนเองครอบครัว และชุมชน รวมถึงการพัฒนาเครื่องช่วยความพิการและกายอุปกรณ์ให้มีความสะดวกในการใช้งานที่ตรงกับสภาพความพิการ และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนภาคเอกชนนั้นมีความต้องการให้มีการสนับสนุนทรัพยากร ในการประกอบอาชีพ ทุนประกอบอาชีพ

3. แนวคิดการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ

การที่คนพิการไม่สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมในด้านต่าง ๆ ได้นั้น ส่งผลให้คนพิการไม่สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้และเกิดความไม่เสมอภาคหรือเท่าเทียมกับคนปกติทั่วไป ซึ่งปัจจุบันแนวคิดในการทำงานด้านคนพิการ จึงให้ความสำคัญในเรื่องการเข้าถึงบริการ เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างอิสระมากขึ้น และมีสภาพแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ที่ทำให้คนพิการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าและมีความภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีในตนเอง รวมทั้งยังเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปอีกด้วย

จากการศึกษา ค้นคว้า เอกสาร บทความ งานเขียนของผู้ที่ได้ทำการศึกษาถึงเรื่องการเข้าถึงบริการพบว่า มีผู้ให้ความหมายของคำว่า การเข้าถึงไว้แตกต่างกัน ทั้งนี้ใช้รากศัพท์จากภาษาอังกฤษคือ Access หรือ Accessibility คือ

พจนานุกรมเว็บสเตอร์ (Webster, 1998, p. 7 อ้างถึงใน อุบลพันธ์ วัฒนา, 2547, น. 14) ให้ความหมายของการเข้าถึงหมายถึงการกระทำที่นำไปสู่จุดมุ่งหมาย วิธีที่นำไปสู่จุดมุ่งหมาย และสิทธิการเข้าถึง (The right to enter, approach, or use ; admittance)

ชินชฐา เทวินทรภักติ (2539, น. 8) ได้ให้ความหมายของ “การเข้าถึง” ไว้ว่าเป็น “สิ่งอำนวยความสะดวก” หมายถึงวิถีทางหรือวิชาการในการที่จะได้รับความสะดวก เพื่อเข้าถึงการ ใช้ประโยชน์และสิทธิในการได้รับบริการด้านสาธารณะ อาคารสถานที่ต่าง ๆ รวมทั้งการเข้าถึงบริการด้านการศึกษา การเข้าสู่อาชีพและการมีงานทำด้านที่พักอาศัยบริการขนส่งสาธารณะ

ต่าง ๆ และการปรับปรุงข่าวสารโดยต้องอาศัยสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสิ่งเฉพาะสำหรับคนหูหนวก ตาบอด เป็นต้น

จิราลักษณ์ จงสถิตมัน (2542, น. 8-10 อ้างถึงใน อุบลพันธ์ วัฒนา, 2547, น. 14) ได้ให้ความหมายของการเข้าถึงบริการหมายถึงการที่ประชาชนซึ่งมีปัญหาคือความเดือดร้อนหรือความจำเป็น มีโอกาสทัดเทียมหรือไม่แตกต่างจากบุคคลทั่วไปในอันที่จะได้รับบริการจากองค์กรที่ให้บริการสังคมในลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาหรือความจำเป็นของตนเอง โดยที่องค์กรเหล่านี้จะได้อำนวยความสะดวกด้วยประการต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนเท่าที่จะทำได้ และยังหมายรวมถึงการที่องค์กรบริหารสังคมมีนโยบายป้องกันแก้ไขปัญหาของประชาชน หรือตอบสนองต่อความจำเป็นของประชาชนโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ส่วนบุคลากรขององค์กรก็มีหน้าที่ที่ดีและให้การต้อนรับประชาชนที่มาใช้บริการเป็นอันดีรวมทั้งมีการจัดสถานที่อำนวยความสะดวกและจัดหาทรัพยากรเพื่อให้พร้อมที่จะให้บริการประชาชนด้วย

จूरินทร์ ผ่องแผ้ว และคณะ (2533, น. 86-87) ได้ให้ความหมายของ “การเข้าถึง” หมายถึงวิถีทาง หนทาง หรือวิธีการในการเข้าหา การได้มา หรือการใช้ หรือสิทธิในการใช้ หนทางในการใช้ประโยชน์ ความสะดวกในการใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ หรือความสามารถที่จะเข้าถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

วารี ปัญจะผลินกุล (2543, น. 37) ให้ความหมายของการเข้าถึง หมายถึง การเข้าใช้ การใช้ประโยชน์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อที่จะลดข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้เท่าเทียม ทัดเทียม และเป็นธรรม

นอกจากนี้ การเข้าถึง หรือ สิ่งอำนวยความสะดวก ยังหมายความว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคม และทางจิตวิทยาที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตและโอกาสแก่คนทุก ๆ คนอย่างทัดเทียมกัน และยังรวมถึงสิทธิในการที่จะได้รับทราบข่าวสารข้อมูลสำหรับกรณีคนหูหนวก และคนตาบอด หรือสิทธิที่จะได้เข้ารับการศึกษานี้ในโรงเรียนสำหรับเด็กพิการทุกประเภท

สิ่งอำนวยความสะดวกจึงมีความหมายกว้างมากกว่าการจัดทำทางลาดหรือห้องน้ำพิเศษสำหรับคนพิการคำนี้หมายถึงการสร้างสภาพทางกายภาพ ทางสังคมและจิตวิทยา ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพชีวิตและเปิดโอกาสให้สำหรับบุคคลทุก ๆ คนด้วยการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นพิเศษให้แก่คนพิการ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนด้วยเช่นกัน

ในทางความหมายของงานสวัสดิการสังคมทั่ว ๆ ไปตามที่กล่าวข้างต้นว่า การเข้าถึงบริการ (Access Service) นั้นจะเป็นการบริการในรูปแบบหนึ่งในหลาย ๆ รูปแบบ โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งเป็นบริการด้านป้องกัน และพัฒนากลุ่มเป้าหมายของงานสวัสดิการสังคม ทั้งนี้ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของงานสวัสดิการเชิงรุกที่เน้นการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเข้าถึงด้านข้อมูลข่าวสารนับว่ามีความสำคัญมากเพราะเป็นสิ่งที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายและประชาชนได้ใช้บริการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองได้ในที่สุด

กล่าวโดยสรุป การเข้าถึงบริการ หมายถึง การเข้าใช้การใช้ประโยชน์ หนทางวิถีทาง ความสามารถของคณพิการที่เข้าถึงสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อที่จะลดข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้อย่างเท่าเทียมทั่วถึง และเป็นธรรมให้แก่คณพิการในการเข้าถึงบริการทางสังคมด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน เพื่อให้คณพิการได้รับสิทธิประโยชน์ได้มากที่สุด

3.1 ความสำคัญของการเข้าถึงและประเภทของการเข้าถึง

การเข้าถึงด้านข้อมูลข่าวสารนับว่าเป็นสิ่งสำคัญเป็นอันดับหนึ่งและเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าไปใช้สิทธิประโยชน์ของตนเองเพื่อเป็นสิ่งที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายและประชาชนทั่วไปได้รับทราบถึงแหล่งทรัพยากร บริการต่าง ๆ และแหล่งที่ให้ข้อมูลบริการเพื่อให้ประชาชนได้ใช้บริการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชีวิตให้ได้ดีที่สุด

สำหรับบริการของการเข้าถึงมีการงาน (tasks) หลายด้าน คือ (วารี ปัญจะผลินกุล, 2543, น. 39)

1. การให้ข่าวสารแบบง่าย ๆ เช่น บริการนั้นอยู่ที่ใด จะไปถึงบริการได้อย่างไร
2. การให้ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องที่สลับซับซ้อน อาทิ ผลประโยชน์ทดแทนประกันสังคม การให้บริการด้านกฎหมายโปรแกรมต่าง ๆ ของสถานสงเคราะห์
3. การชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับธรรมเนียม หรือโปรแกรม หรือการให้บริการบุคคล หรือครอบครัว (คุณสมบัติของผู้รับบริการ)
4. บอกทิศทางให้บุคคลไปรับบริการยังองค์การที่จะสามารถช่วยเหลือเขาได้
5. การส่งเรื่องต่อเพื่อรับบริการอื่น (ทางโทรศัพท์ หรือจดหมาย หรือส่งแบบฟอร์มการแนะนำหรือนัดหมายให้การส่งเรื่องตอบแบบย่อ ๆ)
6. การนำผู้ที่มีปัญหาไปยังหน่วยงานที่ต้องการจัดพาหนะให้ไปรับบริการ
7. ให้การสนับสนุน หรือการมีสัมพันธภาพที่ดีพูดคุยสนทนาให้คำแนะนำข่าวสาร
8. การติดต่อให้แก่ผู้มาสอบถาม

9. การช่วยวินิจฉัยปัญหาพื้นฐานให้แก่คนที่มาขอทราบข่าวสารสนเทศ และให้คำแนะนำ

10. การทำการศึกษาเชิงวินิจฉัย (ด้านสังคม จิตใจ ด้านจิตเวช หรือด้านกายภาพ) บางศูนย์มีบริการวินิจฉัยจึงทำการวินิจฉัยให้ด้วย

11. การดำเนินการให้คำปรึกษาและบำบัดอย่างต่อเนื่อง (งานนี้มีใช้ access ที่แท้จริง แต่อาจมีบริการ access อยู่ด้วย)

12. การดำเนินกิจกรรมพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์การช่วยเหลือด้านกฎหมาย หรือด้านต่าง ๆ เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้มีปัญหาแต่ละราย

13. การให้การศึกษารวมชนเกี่ยวกับบริการและปัญหาต่าง ๆ

14. การคัดเลือกผู้มีปัญหาเข้ารับบริการ เมื่อมีโปรแกรมใหม่ ๆ หรือมีกฎหมายและปัญหาใหม่ ๆ เกิดขึ้น

15. การดำเนินการผสมผสานบริการ (เชิงบูรณาการ) คือกิจกรรมการดูแลอย่างต่อเนื่องแก่ผู้มีปัญหาแต่ละราย

แต่สำหรับคนพิการ การเข้าถึงสำหรับคนพิการนั้นมีการเน้นไปในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการเป็นหลักและการศึกษาคั้งนี้จึงเน้นไปในเรื่องการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ โดยจอร์จตัน ฌองแฌัว และคณะ (2533, น. 110-114) ได้จัดประเภทของการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของคนพิการดังนี้

1. การเข้าถึงในด้านการศึกษา มีความหมายว่า เด็กพิการควรจะสามารถรับบริการด้านการศึกษาได้อย่างไรบ้าง เด็กพิการทางร่างกายสามารถจะไปร่วมเรียนในโรงเรียนสามัญได้โดยปราศจากอุปสรรคในเรื่องอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องอาหารและห้องน้ำ โดยเด็กพิการสามารถเข้าใช้ร่วมกับเด็กปกติ สำหรับเด็กตาบอดและเด็กหูหนวกจำเป็นต้องมีอุปกรณ์พิเศษช่วยในการเรียนการสอนจึงควรมีบริการไว้ให้ เช่นหนังสือเบรลล์เทป เครื่องพิมพ์ดีดเบรลล์สำหรับเด็กตาบอด เครื่องขยายเสียง เครื่องช่วยฟัง โสตทัศนอุปกรณ์อื่น ๆ สำหรับเด็กหูตึง รวมทั้งล่ามภาษามือซึ่งจะทำหน้าที่แปลภาษาพูดเป็นภาษามือ เพื่อให้เด็กหูหนวกสนิทได้เข้าใจในคำสอนและบทเรียนต่าง ๆ ประการสุดท้ายคือควรมีครูเดินสอนสำหรับเด็กพิการที่อยู่ตามบ้านในชนบท

2. การเข้าถึงในการทำงานมีความหมายรวมทั้งการได้งานทำที่เหมาะสมและการปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน สถานการณ์ทำงาน สิ่งแวดล้อมในการทำงานให้เข้ากับลักษณะความพิการประเภทต่าง ๆ เช่น โต๊ะเก้าอี้ เป็นต้นรวมถึงการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ และได้รับบริการเช่นเดียวกับบุคคลอื่น ๆ

3. การเข้าถึงในทางสังคม หมายถึง การที่คนพิการจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างเต็มที่และเสมอภาคทัดเทียมกับบุคคลปกติอื่น ๆ นั้น จำเป็นจะต้องมีองค์ประกอบหลายประการเป็นเครื่องส่งเสริม และสนับสนุน ทั้งในด้านส่วนตัวของคนพิการ คือ ต้องมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทางด้านร่างกาย ต้องแข็งแรงพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้ มีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการทำงานหาเลี้ยงตนเองได้ มีความพร้อมทางใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในส่วนของสังคมก็ต้องพร้อมที่จะเอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการให้ได้ใช้สิทธิทัดเทียมกับบุคคลอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 สิทธิในการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทุกคนมีสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งและออกเสียงเลือกตั้งถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ในทางปฏิบัติคนพิการจะถูกขูดรีดสิทธิ และไม่สามารถใช้สิทธิได้เช่นคนตาบอดไม่สามารถใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้เพราะบัตรลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นตัวอักษรธรรมดาไม่ใช่ตัวอักษรนูนที่เรียกว่า อักษรเบรลล์ที่คนตาบอดสามารถอ่านได้คนร่างกายพิการที่ต้องใช้รถเข็นก็ประสบปัญหาในการไปใช้สิทธิลงคะแนน ต้องขึ้นบันได เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถือว่าไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการเข้าถึงสำหรับคนพิการในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

3.2 สิทธิในการคมนาคม ติดต่อกับ สื่อสาร ข่าวสาร ข้อมูล ในเรื่องนี้รัฐควรจะเข้ามามีบทบาทเป็นแกนนำ ริเริ่มจัดบริการขนส่งทางบกทั้งทางรถเมล์ และรถไฟ โดยคำนึงถึงการให้บริการแก่คนพิการด้วยโดยการดัดแปลงประตูขึ้นลงของรถเมล์และรถไฟทำให้มีความกว้างมากขึ้น เพื่อให้ผู้ที่มีร่างกายพิการสามารถขึ้นลงได้สะดวก ถนนหนทางที่มีทางต่างระดับควรจะทำทางลาดตามทางแยกและทางม้าลาย นอกจากสัญญาณไฟแล้วควรมีสัญญาณเสียงด้วยเพื่อคนตาบอดจะได้ทราบ

3.3 สิทธิในการใช้อาคารสถานที่ การก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ของสถานที่ทำการของ รัฐและเอกชน โรงพยาบาล หรือสถานที่สาธารณะประโยชน์อื่น ๆ ควรจะคำนึงถึงการเข้าใช้ร่วมของคนพิการด้วย ทางขึ้นลงที่เป็นบันไดควรมีทางลาดหรือราวบันไดสำหรับคนพิการประตูทางเข้าออกควรมีความกว้างพอสมควรที่จะให้รถเข็นสำหรับคนพิการผ่านเข้าออกได้สะดวกไม่ควรใช้ประตูหมุนที่เข้าได้ทีละคน เพราะเป็นอุปสรรคต่อคนพิการทางร่างกายและคนตาบอดตามขั้นต่าง ๆ ควรมีป้ายเครื่องหมายบอกชัดเจน และควรมีอักษรเบรลล์ด้วย ลิฟท์ควรจัดตั้งแผงบังคับให้พอดีกับคนนั่งรถเข็นจะกดได้รวมทั้งควรมีอักษรเบรลล์กำกับด้วยในบางประเทศจะมีเสียงบอกเมื่อถึงขั้นต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับคนตาบอดห้องน้ำ ห้องส้วมควรมีความกว้างพอที่รถเข็นสำหรับคนพิการจะเข้าไปได้ประตูควรเป็นประตูแบบบานเลื่อนเพื่อสะดวก

ในการเข้าออก ควรจะจัดที่จอดรถเป็นพิเศษสำหรับคนพิการด้วยการวางโทรศัพท์สาธารณะควรจะอยู่ในระดับที่คนพิการที่นั่งเก้าอี้รถเข็นจะสามารถใช้ได้ด้วย

3.4 สิทธิในการได้รับข่าวสารข้อมูล ในปัจจุบันเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันมากขึ้น ความก้าวหน้าด้านวิทยุ การทำให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือเครื่องใช้ในการติดต่อข่าวสารสำหรับคนพิการ เช่น เครื่องโทรศัพท์สำหรับคนหูหนวกที่เปลี่ยนเสียงเป็นอักษรปรากฏภาพบนจอภาพจะใช้ได้สำหรับคนที่มีเครื่องรับ-ส่งเท่านั้นสำหรับเมืองไทยยังไม่มีเครื่องนี้ใช้คอมพิวเตอร์ที่มีเสียงสำหรับคนตาบอดเมื่อคนตาบอดพิมพ์ดีดสอบถามข้อมูลใด ๆ ที่ต้องการคำตอบที่จะได้รับจะเป็นเสียงพูด ในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศยุโรปจะมีรายการวิทยุสำหรับคนตาบอดออกอากาศทั้งวันจะเป็นการเสนอข่าวสารเรื่องราวความเป็นไปต่าง ๆ ในสังคม ตามที่เป็นหัวข้ออยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์รวมทั้งสารคดีน่ารู้ต่าง ๆ รวมทั้งยังมีหนังสือพิมพ์ที่ออกมาเป็นอักษรเบรลล์ด้วย สำหรับในประเทศไทยยังไม่ค่อยมีบริการข่าวสารข้อมูลให้แก่คนพิการ

สำหรับในโรงพยาบาลของรัฐ ควรมีเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์หรือนักสังคมสงเคราะห์ผู้รู้ภาษามือเพื่อจะได้ติดต่อให้บริการแก่คนหูหนวกได้เพราะคนหูหนวกจะมีปัญหามากในเรื่องไปขอรับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลของรัฐแล้วไม่สามารถจะติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกันได้ ไม่สามารถบอกอาการเจ็บป่วยให้แพทย์เข้าใจได้

เพนชานสกีร์ และ โทมัส (Penchansky and Thomas, 1981, pp. 127-140 อ้างถึงใน อุบลพันธุ์ วัฒนา, 2546, น. 15) ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ สรุปจำแนกออกเป็น 5 ประเภทคือ

1. ความพอเพียงของบริการที่มีอยู่ (Availability) คือ ความพอเพียงระหว่างบริการที่มีอยู่กับความต้องการของผู้ป่วย
2. การเข้าถึงแหล่งบริการ (Accessibility) คือ ความสามารถที่จะไปใช้แหล่งบริการได้อย่างสะดวกโดยคำนึงถึงลักษณะที่ตั้งของสถานบริการ และการเดินทางของผู้ใช้บริการ
3. ความสะดวกและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานบริการ (Accommodation) ได้แก่ แหล่งบริการที่ผู้ป่วยยอมรับว่าให้ความสะดวกและสิ่งอำนวยความสะดวกเมื่อไปใช้บริการ
4. ความสามารถของผู้ป่วยที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายสำหรับบริการที่ได้รับ (Affordability)
5. การยอมรับคุณภาพของบริการ (Acceptability) รวมถึง การยอมรับลักษณะของผู้ให้บริการ

4. แนวคิดการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการภายหลัง
การจดทะเบียนของศูนย์บริการ จดทะเบียนคนพิการ
แบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service)
โรงพยาบาลสระบุรี

แนวคิดแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เป็นการจัดบริการ ณ จุดเดียวซึ่งหน่วยราชการใช้ในการพัฒนาองค์การทำให้บริการ เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงบริการในแต่ละหน่วยได้อย่างครบวงจรที่เป็นประโยชน์สำหรับประชาชน โดยมีหน่วยราชการหลายแห่งได้นำแนวคิดแบบเบ็ดเสร็จมาเพื่อใช้กับการพัฒนาหน่วยราชการ จากการศึกษาค้นคว้า พบว่ามีความหมาย คือ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ให้ความหมาย แนวคิดการจดทะเบียนคนพิการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Services) คือการอำนวยความสะดวกและรวดเร็วให้แก่คนพิการที่มีข้อจำกัดในด้านลักษณะของความพิการเป็นอุปสรรคต่อการเดินทาง ด้านฐานะความเป็นอยู่/ฐานะทางเศรษฐกิจยากจนที่อยู่อาศัยห่างไกล ฯลฯ ซึ่งภาครัฐจะต้องดำเนินงานเชิงรุก เพื่อนำบริการลงไปในพื้นที่เข้าหาประชาชนในลักษณะของการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One Stop Services) (<http://www.oppd.opp.go.th>, 2551)

กระทรวงสาธารณสุข ได้ให้ความหมายการจดทะเบียนคนพิการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Services) คือการบริการเพื่อช่วยให้บริการคนพิการได้รับบริการครบทุกขั้นตอนที่จุดบริการเดียวไม่ต้องเดินทางหลายครั้งเพื่อลดปัญหาการจดทะเบียนซ้ำซ้อน (<http://www.khonloy.com>, 2551)

จากสภาพปัญหาที่หน่วยงานภาครัฐได้กำหนดให้เกิดการรับรองคนพิการโดยมีการออกสมุดประจำตัวคนพิการ และคนพิการนั้นต้องไปขอรับการตรวจประเมินความพิการจากแพทย์ในสถานพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชน จากนั้นคนพิการต้องไปยื่นความจำนงพร้อมทั้งได้รับการประเมินปัญหาทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านการศึกษา และด้านอาชีพ จากนักสังคมสงเคราะห์ตามแบบประเมินของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยเอกสารที่ใช้ประกอบในการจดทะเบียนคนพิการ ได้แก่สำเนาบัตรประชาชนสำเนาทะเบียนบ้าน รูปถ่ายหน้าตรงขนาด 1 นิ้วและเอกสารรับรองความพิการ เมื่อผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้จึงจะสามารถออกสมุดประจำตัวคนพิการได้ ซึ่งจะมีระยะเวลาการรับรองให้เป็นเวลา 5 ปี หากเป็นความพิการถาวรจึงจะได้รับการต่ออายุทุก ๆ 5 ปี ดังนั้นเมื่อผู้ป่วยที่มีความพิการต้องการที่จะได้รับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ พ.ศ. 2534 และต้องดำเนินการหลายหน่วยงานว่าจะได้เอกสารรับรองความพิการ ได้สร้างความยากลำบาก ในการเดินทางมารับบริการ ณ หน่วย

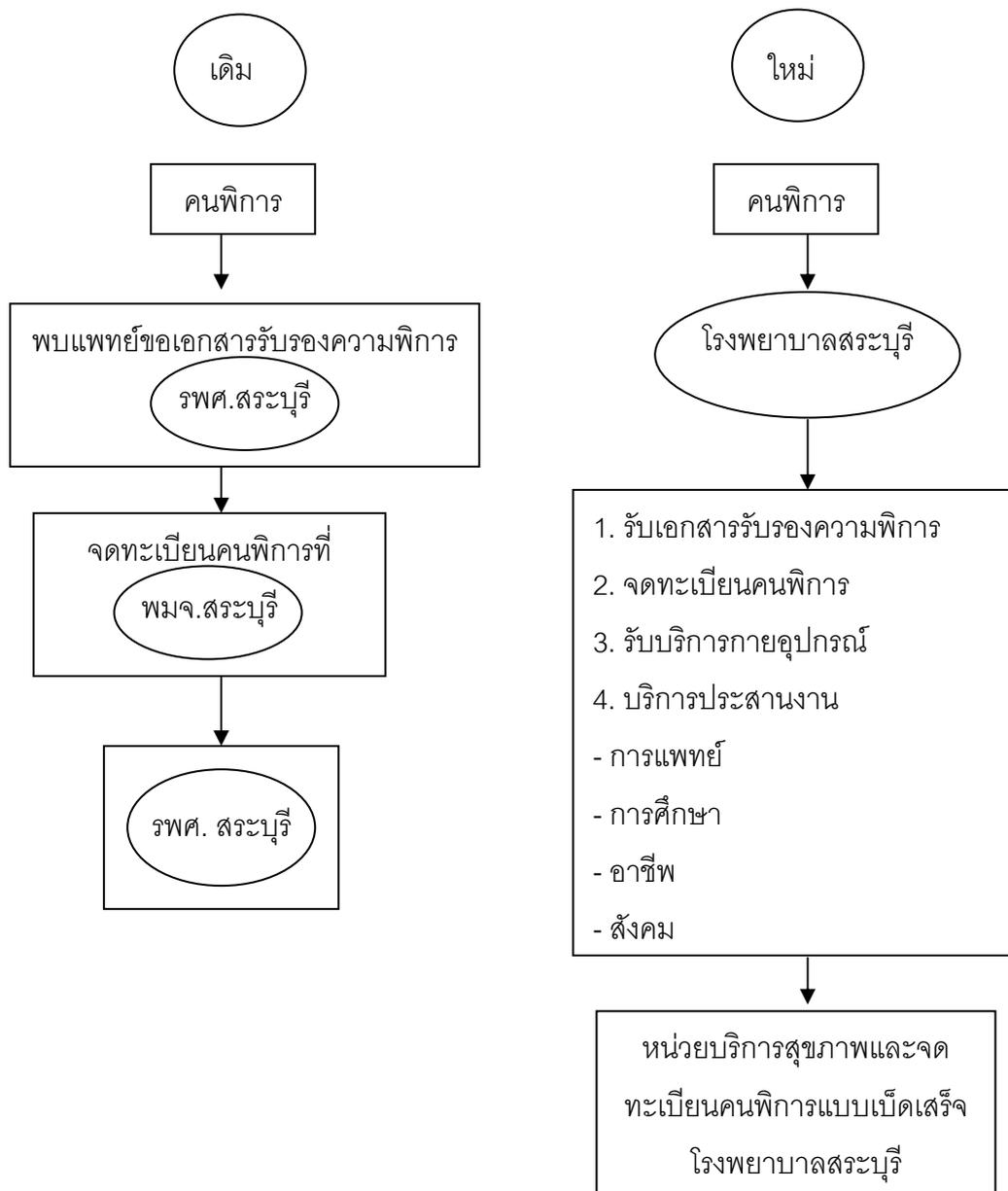
บริการในแต่ละแห่ง ทั้งที่สภาพความพิการของตนเองก็ลำบากต่อการเดินทางแต่จำเป็นต้องได้รับการรับรองจากภาครัฐหากไม่ได้ผ่านกระบวนการรับรองความพิการโอกาสที่คนพิการจะเข้าถึงบริการด้านต่าง ๆ นั้นเป็นไปได้ยาก

ดังนั้น โรงพยาบาลสระบุรีได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนคนพิการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ขึ้นมาเมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2548 รับผิดชอบงานโดยนักสังคมสงเคราะห์กลุ่มงานสวัสดิการสังคมและคณะกรรมการศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์โดยมุ่งเน้นในด้านการจัดให้บริการแบบองค์รวม (Holistic Care) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Care) การผสมผสานการให้บริการทั้ง 4 มิติ (Integrated Care) คือ รักษาพยาบาลระดับปฐมภูมิ ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อให้คนพิการได้เข้าถึงบริการด้านการแพทย์ และส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ที่รัฐกำหนด รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการอย่างแท้จริง โดยคนพิการเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องที่เป็นองค์ประกอบหลักในการดำเนินชีวิต และเป็นกลุ่มคนที่มักไม่ได้รับการใส่ใจดูแลจากภาครัฐ ทั้งที่เป็นสมาชิกของสังคมมีสิทธิเท่าเทียมในการรับบริการเช่นเดียวกับบุคคลปกติธรรมดาทั่วไป และเพื่อให้การดำเนินงานจดทะเบียนมีประสิทธิภาพลดขั้นตอนและระยะเวลาการเดินทางมาตรวจประเมินความพิการที่สถานพยาบาล รวมถึงการเดินทางไปรับการจดทะเบียนคนพิการที่สำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัด เพื่อให้จะได้รับสมุดประจำตัวคนพิการในอันที่จะมีสิทธิที่จะได้รับบริการในด้านสวัสดิการและการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพ และสังคม ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการได้กำหนดไว้ ซึ่งรวมถึงการได้รับการดูแล และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในด้านเศรษฐกิจและสังคมด้วยในปัจจุบันยังมีคนพิการอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการของคนพิการโดยที่เป็นปัญหาอุปสรรค เช่น สภาพความพิการของคนพิการไม่สะดวกในการเดินทางไปหลายหน่วยงานเพื่อขอใช้บริการ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เอื้ออำนวยต่อคนพิการ รวมถึงปัญหาทางเศรษฐกิจเนื่องจากคนพิการบางรายยังมีฐานะทางบ้านยากจน ไม่มีค่าพาหนะในการเดินทางไปติดต่อหลายหน่วยงานดังนั้น หลายหน่วยงานที่เข้าใจปัญหาของคนพิการจึงเข้ามาร่วมกันจัดบริการโดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณค่าพาหนะในการเดินทางมารับการตรวจประเมินจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งได้เป็นผู้ดำเนินการพาคนพิการที่ประสบปัญหาอุปสรรคไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเองได้มาขอรับการตรวจประเมินความพิการและบางกรณีที่คนพิการไม่สามารถออกจากบ้านเพื่อมาใช้บริการดังกล่าวจากหน่วยงานภาครัฐ จึงมีเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยจึงเข้าไปดำเนินการถ่ายรูปคนพิการเพื่อมารับการประเมินเชิงประจักษ์ เช่น คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวและคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมที่ไม่สามารถนำพาออกมา

นอกร้านได้ เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐจึงได้เข้าไปดำเนินการเพื่อให้เกิดการเข้าถึงบริการในการจัดทะเบียนให้ได้มากที่สุดเพื่อประโยชน์ของคนพิการในอันที่จะได้รับบริการด้านต่าง ๆ

ภาพที่ 2.1

ขั้นตอนการรับบริการจัดทะเบียนคนพิการ

ที่มา: พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสระบุรี, 2548

5. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สุวิทย์ วิบุลย์ผลประเสริฐ และคณะ (2539, น. 88, 90) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ระบบบริการทางการแพทย์และความต้องการของคนพิการ ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและสภาวะความพิการในระดับปัจเจก ความคิด ความเชื่อและการให้ความหมายต่อภาวะความพิการรวมถึงมีการศึกษาสภาพสังคม ความสัมพันธ์ทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตของคนพิการ และยังศึกษาถึงการรับรู้เรื่องพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 รวมทั้งสิทธิประโยชน์และความต้องการทางการแพทย์และทางสังคมของคนพิการด้วย ผลการศึกษาในเรื่องของการรับรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ พบว่าคนพิการส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ สาเหตุสำคัญเกี่ยวเนื่องกับโอกาสในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนโดยเฉพาะผู้นำหมู่บ้านที่ศึกษาไม่ทราบเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ที่จะส่งเสริมความรู้ด้านกฎหมายและสวัสดิการตามการรับรู้ของชาวบ้านเท่านั้น ในรายที่มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 คือการรับรู้ที่ตนได้รับการรักษาพยาบาลฟรี และการเข้าถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 น้อยมากและโดยเฉพาะกลุ่มคนพิการที่ส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตเงียบ ๆ ในชุมชนจึงไม่มีการเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลได้

วาริ ปัญจะผลินกุล (2543, น. 83) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเข้าถึง (Access) บริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการ และการกำหนดสิทธิประโยชน์ของคนพิการในประเทศไทย ความรู้ของคนพิการต่อสิทธิประโยชน์ของคนพิการ และทัศนคติต่อการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพ และสังคมของคนพิการ ซึ่งผลการศึกษาปัญหาอันดับแรกที่พบ คือ ปัญหาทางด้านข้อมูลข่าวสาร อันดับสองคือ ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ซึ่งคนพิการไม่สะดวกที่จะเดินทางมารับบริการมากที่สุด และปัญหาอันดับที่สาม คือ ปัญหาด้านบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ และต้องการได้รับบริการทางสังคม คนพิการส่วนใหญ่ทราบเรื่องการจดทะเบียนคนพิการ ทราบเรื่องสิทธิประโยชน์ของคนพิการ และที่สำคัญที่สุดเมื่อจดทะเบียนไปแล้วคนพิการต้องการได้รับบริการทางสังคม และได้ขอเสนอแนะว่า ควรมุ่งเน้นในทุกด้าน กล่าวคือ ด้านกฎหมายและนโยบาย ควรมีการประเมินผลการประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และควรมีการสนับสนุนให้มีการ

ประชาสัมพันธน์ในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทยในสังคมทั่วไป และควรสนับสนุนในเรื่องการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการให้มากขึ้น ด้านบริการ หน่วยงานหลักที่มีหน้าที่และบทบาทในการจัดบริการให้แก่คนพิการจำเป็นต้องตระหนัก และให้ความสำคัญด้านการแนะนำปรึกษาในการใช้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 แนวทาง เพื่อประโยชน์ต่อการส่งต่อคนพิการไปรับบริการในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเหมาะสม และควรมีการประชาสัมพันธ์และควรมีการลดขั้นตอนในการให้บริการเพื่อส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

เพ็ญภาค ยายหี (2548, น. 60) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการเข้าถึงสิทธิตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 : ศึกษากรณีนิคมโนนสมบูรณ์ จังหวัดขอนแก่น” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความรู้ของคนพิการเกี่ยวกับสิทธิตามมาตรา 15 และความรู้ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และเพื่อศึกษาถึงปัญหาในการเข้าถึงสิทธิตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ พ.ศ. 2534 ผลการศึกษาพบว่าคนพิการมีความรู้มากในเรื่องสิทธิทางการแพทย์ อาทิ รู้ว่าคนพิการที่จดทะเบียนแล้วมีสิทธิได้รับการพัฒนาตามสภาพความพิการ และ/หรือมีสิทธิได้รับการสงเคราะห์ อุปกรณ์เทียมอุปกรณ์เสริม หรือเครื่องช่วยความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เป็นต้น ส่วนความรู้ทางด้านการประกอบอาชีพพบว่าคนพิการมีความรู้น้อย เนื่องจากคนพิการส่วนใหญ่ไม่ได้ออกสู่สังคมภายนอกมากนัก และจะทำการเกษตรเช่น เพาะปลูกพืชไร่ รับจ้างทำนา หรือรับเลี้ยงโคอยู่แถวบ้านและคนพิการส่วนใหญ่มีอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและมีเบี้ยยังชีพประจำอยู่แล้ว

ศรัณยา เชื้อหอม (2548, น. 1) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความต้องการของคนพิการในการเข้าถึงบริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์” (E-Banking) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประกอบอาชีพของคนพิการ การเข้าถึงธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ของคนพิการ ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงบริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ของคนพิการ และความต้องการในการเข้าถึงบริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ของคนพิการผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นคนพิการชาย อายุ 41-50 ปี มีความพิการทางการเคลื่อนไหวประกอบอาชีพอิสระ เป็นการค้าขายตามสถานที่สาธารณะ ในด้านการเข้าถึงบริการธนาคารคนพิการสามารถเข้าถึงบริการธนาคารได้น้อย และไม่สามารถใช้บริการได้อย่างสะดวกเมื่อมาติดต่อกับธนาคาร ปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงบริการธนาคาร พบว่า คนพิการอยู่ในระดับปานกลาง โดยคนพิการพยายามปรับตัวให้เข้ากับบริการต่าง ๆ ของธนาคาร และต้องการให้ธนาคารจัดตู้เอทีเอ็ม ที่มีเสียงพูด ตู้เอทีเอ็ม ที่เตี้ยพอให้รถเข็นเข้าไปได้ และในส่วนของรัฐควรเล็งเห็นความสำคัญของคนพิการเท่าเทียมกับคนปกติในสังคม และยังให้ข้อเสนอแนะว่ารัฐควรมีนโยบายและให้การสนับสนุนให้คนพิการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้น สรุปได้ว่า คนพิการส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสิทธิประโยชน์ที่คนพิการพึงจะได้รับรวมทั้งการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการภายหลังจากจดทะเบียนคนพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ดังนั้น ประเด็นของการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการหลังจดทะเบียน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าถึงบริการ และประสบปัญหาอุปสรรค เช่น จากสภาพความพิการของตนเอง การสนับสนุนของครอบครัว ชุมชน และสังคม ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านความรู้ความเข้าใจการเข้าถึงบริการด้านข้อมูลข่าวสารด้านอาคารสถานที่ถนน ทางเดิน ไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าถึงบริการ และไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ด้านการแพทย์ การศึกษา การประกอบอาชีพการมีรายได้ และบริการด้านสังคม ดังนั้นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจะพบว่า มีความสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการภายหลังการจดทะเบียนคนพิการ การศึกษาปัญหาอุปสรรคของคนพิการในการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ และความต้องการบริการภาครัฐ/เอกชนของคนพิการ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการเพื่อช่วยเหลือตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเสมอภาคโดยมีต้องพึ่งพิงผู้อื่น

6. กรอบแนวคิดในการศึกษา (Conceptual Framework)

